

Beter zamanlarda 'Beterotu'

Pınar Öğünç: Sistemin ruhumuzdaki tahribatıyla ilgileniyorum

Pınar Öğünç'ün insan manzaraları

4

Beter zamanlarda 'Beterotu'

8

Pınar Öğünç: Sistemin ruhumuzdaki tahribatıyla ilgileniyorum

Soner Sert

13

Pınar Öğünç'ün insan manzaraları

Iraz İnanç Demir

16

'NDS Edebiyat Ödülü' Ömer F. Oyal'ın oldu

17

Salgado'nun ıstırabı gören gözleri

Ömer Çiftçi

22

Mehmed Siyah Kalem ve Orta Asya'nın

gizemi

Kültigin Kağan Akbulut

25

Duygu Asena ile kadınlığın keşfi

Funda Cantek

29

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın romanları mekansallaştırıldı

31

Etkinlik - Yeni Çıkanlar - Çok Okunanlar

Sayı: 56 | Mayıs 2019

Yayın Sahibi

AND Gazetecilik ve Yayıncılık,

San. ve Tic. A.Ş. adına

Vedat Zencir

Genel Yayın Yönetmeni

Ali Duran Topuz

İcra Kurulu Başkanı ve**Sorumlu Yazı İşleri Müdürü**

Ömer Araz

Yazı İşleri Müdürü

Cennet Sepetci / Anıl Mert Özsoy

Katkıda Bulunanlar

Emek Erez, Soner Sert, İraz İnanç

Demir, Ömer Çiftçi, Kültigin Kağan

Akbulut, Funda Cantek

Yönetim Yeri:

Maslak Mahallesi Ahi Evran Cad.

Nazmi Akbacı İş Merkezi 233-234

Sarıyer/İstanbul

Santral (212) 3463601, Faks (212)

3463635

e-mail: info@gazeteduvar.com.tr

Duvar Kitap'ta yayımlanan yazı, haber ve fotoğrafların her türlü telif hakkı AND Gazetecilik ve Yayıncılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye aittir. İzin alınmadan, kaynak gösterilmeden ve link verilmeden iktibas edilemez.

Merhaba,

Pınar Öğünç uzun yıllardır köşe yazılarını, haberlerini takip ettiğimiz bir gazeteci... Öğünç, hayatı gazeteciliğinin dışında edebiyatla da kavramaya çalışan bir yazar da aynı zamanda... Onun yazdıklarında kimi zaman dip bucak kalmış meslekleri, kimi zaman sinema dünyasının önemli olaylarını kimi zaman da günümüz Türkiye'sinin sorunlarını irdeleyen karakterleri görüyoruz. Geçtiğimiz günlerde İletişim Yayınları tarafından yayımlanan Beterotu da yazarın ikinci öykü toplamı. Neoliberal politikalarla sınıf kavgasının en üst noktaya ulaştığı çağı ele alıyor Öğünç. Korkmuyor, çekinmiyor, gözünü budaktan sakınmıyor.

Pınar Öğünç, Beterotu'nda günlük güneşlik bir dünya anlatmıyor; hem son yılları hem de hayatın tüm ayrıntılarıyla şimdiki anlatıyor. Gündelik hayatın boğuculuğu, vahşi kapitalist çağda insani olanın yitirilişi, kendisinden başka olana yaşam hakkı tanımayanların yolunu bulduğu, hayata dair olanın yıkımla karşılaştığı, bir dünya hikâye edilmeye çalışılan... Emek Erez imzasıyla...

İraz İnanç Demir ise Pınar Öğünç için şunları söylüyor: İnsan manzaralarına gazeteci titizliğiyle yaklaşırken, bunları hayranlık uyandıran bir dile dökme hüneriyle edebi bir forma dönüştürüyor. Bugünün söylencelerinin nasıl sosyal medyadan doğduğuna; ülkenin, özellikle son dönemde içine düştüğü sinir harbine, bu gergin ortamın gün geçtikçe daha da besleyip büyüttüğü linç kültürüne; öde öde borçları bir türlü bitmeyen yolları çamurlu TOKİ evlerine; "erkeklik" patlamalarına; iş cinayetlerine; beton yığınları arasında nefes almak için umutsuzca aranan yeşil alanlara olan ihtiyaca odaklanıyor.

Edebiyat metni elbette yazarın aynasıdır. Soner Sert'e konuşan Öğünç, orta üst sınıf eleştirisinin odağında gezinen Beterotu için, "Emeği, sermayeyi, çelişkilerini; bu sistemin insandan hayvana, kentlerden ev içlerine dönüştürdüklerini anlatabilmek gibi bir derdim var. Uğraşını verdiğim de bunu iyi bir edebiyatla yapabilmek. İncelikle, duru bir biçimde" diyor.

Kültigin Kağan Akbulut, Ömer Çiftçi ve Funda Cantek bu sayımıza katkıda bulunan diğer isimler oldu.

Marifet iltifata tabidir.

İyi okumalar.

Anıl Mert Özsoy

Beter zamanlarda 'Beterotu'

Pınar Ögünç, Beterotu'nda günlük güneşlik bir dünya anlatmıyor; hem son yılları hem de hayatın tüm ayrıntılarıyla şimdiyi anlatıyor. Gündelik hayatın boğuculuğu, vahşi kapitalist çağda insani olanın yitirilişi, kendisinden başka olana yaşam hakkı tanımayanların yolunu bulduğu, hayata dair olanın yıkımla karşılaştığı, bir dünya hikâye edilmeye çalışılan...

Emek Erez

İçinde yaşadığın döneme dair hikâye anlatmak meşakkatli olmalı. Çünkü okur için gördüğü, duyduğu, kederini yaşadığı veya yaşamını zaten o hikâye edilen gibi sürdürdüğü bir anlatıyla karşılaşmak kendisiyle, içinde bulunduğu zamanın sıkıntısıyla yüz yüze gelmek anlamını taşıyabilir. Bu nedenle okur metne önyargılı tavır alabilir çünkü okumak eylemi biraz da başka bir dünyaya kapı açmak ile ilişkilendir. Bu nedenle şimdiye dair anlatı risk içerir. Ancak hikâye şu ânı anlatırken, senin de dâhil olduğun hayatın o döneminin, başkası tarafından nasıl yaşandığını hissettirebildiğinde, metin sayesinde ortaklık, yalnız hissetmeme, “bunu ben de yaşadım, böyle hissettim” diyebilme duygusu oluşturulabildiğinde, bu riski almış olmanın degeceği bir duygu durumu ortaya çıkar. Hayat iyisiyle kötüsüyle sürerken, hikâye karakterlerinin de seninle ortak bir duyguyu paylaştığını görmek, tartışmalı ve eleştirilen bir yerde dursa da kendini metinde görmek, okur açısından sağaltıcı olabilir.

Tüm bunların yanında şimdinin anlatısı hayatın olumsuz yanlarına odaklanırken bizi boş iyimserlikten kurtarabilir. Terry Eagleton’ın söylediği gibi: “İyimserler muhafazakârlardır çünkü iyi bir geleceğe duydukları inanç, şimdinin özünde iyi olduğuna duydukları güvenden kaynağını alır. Zaten iyimserlik hâkim sınıf ideolojilerinin tipik bir unsurudur. Hükümetler yurttaşlarını korkunç bir felaketin beklediğine teşvik etmiyorsa, bunun nedeni kısmen, neşeli bir yurttaşlığın alternatifinin siyasi hoşnutsuzluk olmasıdır” (2016: 18). Bu nedenle şimdinin olumsuzluklarını anlatıya taşımak, onu bir metin içerisine yerleştirebilmek, metnin atmosferi ile şu anımızın atmosferini ortaklaştırabilmek önemli görünüyor. Sabit bir iyimser konum almaktansa gerçekliği, umudun ve umutsuzluğun kırılma yönlerine odaklanarak anlatmak, değişimin sadece umuda değil umutsuzluğa yaslanarak da gerçekleşebileceğini göstermek, olumsuzun etkin bir umutsuzluğa ve radikal bir tavır almaya götürebileceğini akılda tutmak gerekiyor.

ŞİMDİYİ ANLATMAK

Pınar Öğünç’ün İletişim Yayınları tarafından yayımlanan, “Beterotu” adlı öykü kitabı da şimdiden sesleniyor okura. İçinde yaşadığımız, bazen kaybolmuş hissettiğimiz hayatın hikâyesi anlatılan, henüz zamanın eskitemediği, belleğin taze yerinde duran. Felaketin bir siren sesi gibi çöktüğü, ağrının, acının hangi yaşanmışlıktan kaldığını bile seçemediğimiz son yılların üzerimize sinmişliği “Beterotu” nun hikâyelerinde karşımıza çıkıyor. Diğer taraftan plazalarda sürdürülmeye çalışılan hayatlar, üzerine beton dökülen iş cinayetleri, çevrim içi aşklar, kendisine has takıntısıyla hayatı başka yönden görmeye çalışan, sınıf atlama çabasıyla

macera peşinde koşan karakterler, yerinden edilmiş hayvanlar öykülerde yerini buluyor. Öğünç'ün gündelik hayatın ayrıntılarını iyi bir gözlemlerle birleştirdiği anlatısı, bizi içinde bulunduğumuz zaman üzerine düşündürürken, sanki şunu fısıldıyor: Yaşıyorsun ama yaşadım geçti zannettiğin bir yere gitmiyor, hayat devam ediyor sen de izi kalıyor, o iz bir gün bir yerde en unuttum dediğin an da karşına çıkacak çünkü insan unutmuyor.

GÖKYÜZÜ EŞİT DEĞİLSE

Bize bir hayat biçiliyor. Var kalma çabasıyla o hayatın içerisinden küçük ayrıntılar bulup mutluluğa tamah ediyoruz. Oysa neden az sevince, az huzura razı olalım ki, hayat neden hepimize eşit dağıtılmasın, güneşten, buluttan, gökkuşağından neden bize biçildiği kadar haz alalım. Pınar Öğünç'ün "Plaza Huzuru" adlı öyküsünü okurken, aklıma düşen bazı sorular böyle. Öykünün plazada çalışan iki karakteri çalıştıkları ortamda küçük mutluluklar bularak farklılaştırmaya çalışıyorlar içinde buldukları hayatı. Merdiven boşluğundaki ışıktan gökkuşağı çıkarmak, doğru açıyı yakalayıp binalardan görünmeyen gökyüzünden, küçük bulut parçası yakalamak gibi uğraşları var. Bir açıdan düşününce şöyle denebilir ne güzel, romantik hâttâ. Ama bana kalırsa bu bardağın dolu tarafını görmeye benziyor. Oysa boş boşdur. Bu biraz da dayatma, pozitif düşün, mutlu ol anlayışının hayatlarımıza düşürdüğü gölge. Bunu sorun yapan, bir süre sonra sormayı bıraktırması, kendi hayatında devşirdiğin küçük mutlulukların asıl konuşulması gerekeni, bir şeylerin değişebileceğini, değiştirilebileceğini unutturması.

Pınar Öğünç'ün bu öyküsünün alt metninde gizlenen bu duruma dair bir eleştiri bence. Yazar bunu iki karakteri üzerinden anlatıyor, her ikisi de bu küçük mutluluk ve huzur arayışından memnun olsa da kadın karakter sadece bunlarla yetinmemek gerektiğini, çabalırsa bir şeylerin değişebileceğini düşünüyor. Çünkü gökyüzünün mavisini herkese eşit değilken mutluluk sadece verili hayata razı olmak anlamına gelebilir. Bu nedenle, Öğünç'ün bu öyküsünün sordurduğu sorular üzerine düşünecek epey şey var.

ÜZERİNE BETON DÖKÜLEN HAYAT

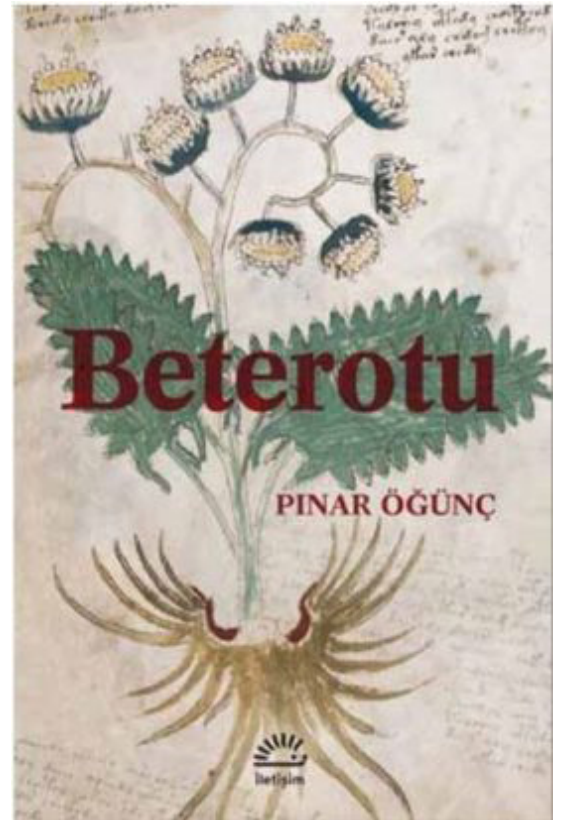
Son yıllarda bir inşaat ülkesine dönüştü memleket. Bellek mekânları tek tek yok edildi, hâfıza silindi. Kentler unutuşa bırakıldı. Şehirlerde rüzgâr esmez oldu betondan. Kısacası, hayatın çimentosu karıldı içine hayvan, ağaç insan katıldı. "Beterotu"nda bunlara gönderme yapan öykülerden de söz etmek gerek. Çünkü içinde bulunduğumuz durumun,

nefessiz hayatın, yeşillığe hasret kalışın hikâyesi kadar yaban hayatın bitişini, yersiz kalan hayvanların çılgınlığını da getiriyor bize. Ayrıca son yıllarda artan iş cinayetleri de düşünüldüğünde ölüm üzerine bir insanın söz konusu olduğunu da eklemeli. Bina edilenin altında hayat yok, onun cesedi var; toprak yok beton var, tohumun çatlaması yok. Kitapta bu bahsettiklerimizin konu edildiği öykülerinde, yazar bize zamanımızın hikâyesini anlatırken, başımıza gelmiş olanla yüzleştiriyor. Çünkü geri gelmeyecek olan şeyler var. Ölüm geldi mi bir canlıya ona nefes aldırma imkânı yok. Betonda ağaç bitmez, yerinden edilmiş yaban domuzu evcilleşmez, ölmüş bir işçiye diriltemezsin. Yani geriye kalan var olana dair değildir artık yokluktur. İşte “Beterotu”nun bize anlattığı bu biraz. Hayatın gerçeği, içinde kalakaldığımız, yaşanıp geçmiş olmayacak olan.

AYRINTIYI GÖREBİLENE

“Beterotu”nun karakterleri genellikle işçilerden, tesisatçılardan, plaza çalışanlarından oluşuyor. Herkes kadar iyi herkes kadar kötü, herkes kadar hayata karşı hırsı olan insanlar. Bazen bir çamaşırcıda çiçekli külotların, tangaların arasında çıkıyorlar karşımıza bazen bir otobüs şoförü koltuğunda, bazen bir lavabo tezgâhını tamiratında, bazen de WhatsApp’ta aşk düşünde... Sınıf atlama ideallerinin, aşka düşme hayalinin, eve ekmek götürme telaşının, iyiliğin, sıradan kötülüğün, birbirine eklendiği insanların hikâyeleri, “bir ileri iki geri” hayatlar. Ögünç, karakterlerini hikâyenin atmosferine göre biçimlerken, her an her yerde karşılaşılabileceğimiz tipler gibi görünseler de hepsinde küçük ayrıntılar yakalattıyor okura. Bir yüzükten politik tavrını, bir incelikten hayata yaklaşımını görebildiğiniz insanlar, ‘sıradan’ ama kendince özellikleri olan. Bu hikâyelerin bir özelliği de bu sanırım, anlatıda göze sokulmayan, ayrıntıyı görebilene seslenen.

Pınar Ögünç, “Beterotu”nda günlük güneşlik bir dünya anlatmıyor, hem son yılları hem de hayatın tüm ayrıntılarıyla şimdiki anlatıyor. Gündelik hayatın boğuculuğu, vahşi kapitalist çağda insani olanın yitirilişi, kendisinden başka olana yaşam hakkı tanımayanların yolunu bulduğu, hayata dair olanın yıkımla karşılaştığı, bir dünya hikâye edilmeye çalışılan. “Ağrı Eşiği” karakterinin söylediği gibi, ‘aynı kalamayacağın bir şey oluyor’, aynı kalamayacağımız çok şey oldu. Hayat sürüyor, yaş geçiyor ama yaşanan geçmiyor, hayatın toplamı sayılarla ifade edilen değil çünkü an an hissedilen, iz bırakan.

Beterotu, Pınar Ögünç, 122 syf., İletişim Yayınları, 2019.

Pınar Ögünç: Sistemin ruhumuzdaki tahribatıyla ilgileniyorum

Pınar Ögünç'ün kaleme aldığı son kitabı 'Beterotu' İletişim Yayınları etiketiyle yayımlandı. Beterotu, emeği, sermayeyi, çelişkilerini; bu sistemin insandan hayvana, kentlerden ev içlerine dönüştürdüklerini anlatıyor. Kitabın Türkiye'nin hiç de aydınlık olmayan bir zamanında yazıldığını söyleyen Ögünç ile hikâyelerindeki biçimsel meseleleri ve yeni üretimleri konuştuk.

Soner Sert

Gazeteci, yönetmen ve yazar Pınar Öğünç'ün son öykü kitabı "Beterotu" geçtiğimiz hafta yayımlandı. Bugünün hikâyelerinin anlatıldığı, düzenle derdi olan canlıların odakta olduğu bir yapıyla sunulan kitap için Öğünç, uğraşısının, iyi edebiyat yapabilmek, olduğunu söylüyor. Sosyal çelişkileri irdeliyor olsa da, asıl zorluğun edebiyattaki nitelik olduğunu dile getiren Öğünç, iletişimin yol ve yöntemlerinin değişikliğe uğrasa da duyguların gerçekçi yönünün önemine vurgu yapıyor.

Öğünç'le "Beterotu"nun hikâyelerindeki yapısal ve kurgusal meseleleri, sinemayla olan ilişkisini ve üretimlerinin geleceğini konuştuk.

'İYİ EDEBİYAT YAPMAKTAN BÜYÜK ZORLUK YOK'

Beterotu'nda yer alan öykülerinizin hemen hepsinde, emek-sermaye çelişkisi kendine yer buluyor. Bir sanatçı olan edebiyatçının, ideolojik yaklaşımını kurgusal bir düzlemde okuruna ulaştırmasının en büyük zorluğu sizce nedir?

Kısacık bir hikâyenin kendi mağarasını yaratabilmesini sağlamak, okunup bittikten sonra zihinde dönen bir melodi gibi bir dil kurabilmek, çok sonra hayatın içinde gerçeğini görür gibi olacağınız kahramanlar yaratabilmek... Bence bizatihi iyi edebiyat yapmaktan büyük zorluk da, gaye de yok. Evet dediğiniz gibi, içinde var olduğumuz sistemin ruhlarımızdaki tahribatıyla, bizi incelttiği ve kalınlaştırdığı yerlerle ilgiliyim diyebilirim. Şimdi bir düşünüyorum Beterotu'nun insanlarını: Kurye, iç çamaşırı dükkânında tezgahtar, yayınevinde editör, belediyede şoför, ocakbaşı ustası, sigortacı, bankacı, inşaat işçisi, memur, gelinlikçi, diş hekimi, bakıcı, emlakçı, çıkmacı, süpermarket çalışanı... Editörüm Tanıl Bora Beterotu'nu ilk okuduğunda "Hepsinin içinden geçen bir prekarizasyon çağı draması var" demişti. Bu zamanlara mahsus emeği, sermayeyi, çelişkilerini; bu sistemin insandan hayvana, kentlerden ev içlerine dönüştürdüklerini anlatabilmek gibi bir derdim var. Uğraşımı verdiğim de bunu iyi bir edebiyatla yapabilmek. İncelikle, duru bir biçimde.

'BÖYLE BİR ZAMANSALLIKTA İLETİŞİM ARAÇLARININ HİKAYELERE SIZMAMASININ İMKANI YOK'

Öykülerinizin tamamı bugünde geçiyor. Biçimsel yaklaşımınız gerçekçi bir iç tutarlılıkla periyodikleşirken, günümüz insanının sosyal

iletişim yollarının hemen hepsi, hotmail, Twitter, Whatsapp vs. anlatılan hikâyelerde kendine alan buluyor. Bugünü ve bugünün iletişim araçlarını bu yolla anlatmanızı nasıl açıklıyorsunuz? Sizce anlatılanlar, gerçeğin yanılması mı yanılmanın gerçekliği mi?

Evet, hikâyelerin hepsi üç günde geçiyor. Ya dün olmuştur, ya şu an oluyordur, en fazla yarına sarkar. Böyle bir zamansallıkta dretince bütün o saydığınız iletişim araçlarının hikâyelere sızmasının imkânı yok gibi geliyor bana; hayat öyle akıyor çünkü. Tüm bunların bombardımanı algı biçimlerine, beyin kimyasına, egoların inşasına, zamanın idaresine tesir ediyor muhakkak, yanılmalarda da yaratıyor. Bunlara bir hüküm vermekten önce anlamaya teşneyim şahsen. Çok aşık bir insanın WhatsApp'ta "mavi tık" bekleyişinin özünde, bir 18. yüzyıl aşk romanındaki sancı var. Belki "Aşklar da değişti" diye girebilirsiniz, geçicilikten uçuculuktan bahsedebilirsiniz ama o kıvranaşın hakiki yanını küçümsemiyorum, yeni kıvranaş haline bakıyorum. Kitaptaki "Ağ tercihleri"nde de sadece WhatsApp'ın bir özelliği üzerinden beliren bir hezeyanın hikâyesi akıyor. İcat edilmiş bir duygu bu ama gerçek. Mesela "Ceylan ile Kâmuran"da da bir Facebook fotoğrafının altına yazılanlardan icat edilmiş, yani tam da bugünün "sözlü" kültürünün yarattığı bir masal var. 21. yüzyıldan çıkmış, "Ceylan ile Kâmuran" diye bir masal...

'BU SEFİL DÜNYAYA KATLANABİLELİM DİYE İÇİNDEN GÜZELLİKLER BULMAYA ÇALIŞMAK'

"Plazada Huzur" ve "Çimento" isimli öykülerinizde, kapitalizmin sürekliliğini sağlayan orta sınıfa mensup insanları odağa alıyorsunuz. "O plazaların içine, kendisine iyi gelecek oyunlar, güzellikler icat ederek katlanabiliyordu sanki" cümlesi, o hayatın öznesi olan insanları tanımlamak için yazılmış. Son yıllarda orta sınıfın edebiyatın da öznesi olmasının temel sebebi sizce nedir?

Bunun son yıllara mahsus olduğunu çok düşünmüyorum. Kitaptaki en politik diyebileceğimiz tartışmalardan birini "Plazada Huzur"un iki kahramanı yapıyor aslında. Bilhassa biri daha politik de, apolitik olan diğerini beyaz yaka dünyasına dair "uyandırmıyor". Huzursuzluklarına, isyanlarına, hayatlarında yolunda gitmeyenlere dair farklı çözümler bulmuş iki insan, o plazaların içine kurdukları fantastik diyebileceğimiz bir gezegende gibiler. Bu sefil dünyaya katlanabilelim diye içinden güzellikler bulmaya çalışmak, çirkinliklerini değiştirme arzumuzu erteliyor mu, diye soruyorlar. "Çimento" ise "Plazada Huzur"un tersi, bir huzursuzluğu, orta sınıfın evindeki huzursuzluğu anlatıyor diyeyim. Bir ailenin karanlık bir sırta imtihanı, bir kısmı sadece bu sır

'Kitaptaki en politik diyebileceğimiz tartışmalardan birini "Plazada Huzur"un iki kahramanı yapıyor aslında. Bilhassa biri daha politik de, apolitik olan diğerini beyaz yaka dünyasına dair "uyandırmıyor". Huzursuzluklarına, isyanlarına, hayatlarında yolunda gitmeyenlere dair farklı çözümler bulmuş iki insan, o plazaların içine kurdukları fantastik diyebileceğimiz bir gezegende gibiler. Bu sefil dünyaya katlanabilelim diye içinden güzellikler bulmaya çalışmak, çirkinliklerini değiştirme arzumuzu erteliyor mu, diye soruyorlar.'

'Beterotu, malum Türkiye'nin hiç de aydınlık olmayan bir zamanında yazıldı. Çok insanın hayatı başından ucuna cebren değiştirildi. Bu defa cebrin ortasında kendini tekrar aramak, kendinde direktmek bir direnişe benzemeye başladı. Umuttan çok fazla konuşulan, "beterin beteri var"la sakinleşilen zamanlardı. Bir yandan beterin beteri pekâla olabilir, azıcık tarih bilinci bize bunu söylüyor, insanlığın istisnai bir noktasında falan değiliz, tam da bu zaten. Bu toprakların tarihinde dahi yepyeni bir şey değil. Aynı zamanda azıcık tarih bilinci her şeyin bir anda değişebileceğini de söylüyor. Ama bu da bunu isteyenlerle olabilir.'

korunsun diye korkunç bir hakikatle yaşamaya razı, kimi o hakikati zaten kendisinin yarattığını fark ediyor. Bir tür lanet. Sakladıkları sır ise yokmuş gibi davrandığımız bir hakikat.

'BETEROTU TÜRKİYE'NİN HİÇ DE AYDINLIK OLMAYAN BİR ZAMANINDA YAZILDI'

Hikâyelerinizde ele aldığınız ana karakterlerin istenç güçlerinin çok yoğun olduğunu düşünüyorum. Önlerine konan koşullara karşı çıkan ve istedikleri şekilde yaşamaya çabalayan bu karakterlerin biçimlenişi okurda hayranlık uyandırıcı bir etki uyandırıyor. Direnerek var kalmaya çabalayan bu karakterleri yazarken, günlük hayattan ilhamınızı aldığınızı, Türkiye'nin politik gündemiyle ilişkilendirerek ortaya çıkardığınızı söyleyebilir miyiz?

Birçok karakterin hayatlarını değiştirmeye dair arzusunu işaret etmenize mutlu oldum. Tökezlemeleriyle, hüsranlılarıyla, zaferleriyle, yarattığı sorularla bu gayret çok kıymetli geliyor bana, hatta başarıya ulaşmasa dahi bunu istemiş olmak daha iyi, daha güçlü kılıyor insanı. Ne olduğuna hâkim olmak, kendine yakınlaşmak arzusu bu. Hayal kırıklıklarından yahut kibirden kötücülleşmeden, hem kendini hem küçük çevresini, hem aslında hiç sezdirmeden koskoca bir halkayı daha iyi yapan insanlar var; onlara hayranım. Kendinden başlamadan dünyayı değiştirmeye kalkınlar ikna edici gelmiyor. Beterotu, malum Türkiye'nin hiç de aydınlık olmayan bir zamanında yazıldı. Çok insanın hayatı başından ucuna cebren değiştirildi. Bu defa cebrin ortasında kendini tekrar aramak, kendinde direktmek bir direnişe benzemeye başladı. Umuttan çok fazla konuşulan, "beterin beteri var"la sakinleşilen zamanlardı. Bir yandan beterin beteri pekâla olabilir, azıcık tarih bilinci bize bunu söylüyor, insanlığın istisnai bir noktasında falan değiliz, tam da bu zaten. Bu toprakların tarihinde dahi yepyeni bir şey değil. Aynı zamanda azıcık tarih bilinci her şeyin bir anda değişebileceğini de söylüyor. Ama bu da bunu isteyenlerle olabilir.

Özellikle işçi sınıfına mensup karakterleri odağınıza aldığınız hikâyelerde, anlatılan hikâyeden ziyade sınıfı temsil eden birer karakter portresi çizdiğinizizi düşünüyorum. Üstelik "Bir İleri İki Geri" ismini verdiğiniz öykünüz, Lenin'in "Bir Adım İleri İki Adım Geri" kitabına da nazire yapıyor. Türkçe edebiyatta, sınıfsal bir perspektifle ele aldığınızda işçi meselesinin odakta oluşunu, Beterotu'nu da dâhil ederek nasıl yorumlarsınız?

Açıkçası benim baktığım yerden oradaki karakter Ender

sınıfını değil, daha çok sınıfını da taşan bir temayülü temsil ediyor. Zalime öykünmenin sinsisi hırsıyla zehirlenmiş Ender. Yırtma arzusuyla gözü gönlü kapanmış bir küçük adam, bu zamanın bir memuru. Kendisi de mağdur, görmüyor. Az evvel konuştuğumuz hayatını değiştirme arzusunun diğer ucu bu; hakim söylemlerle şişirildiğinde varacağı facia. Ender, hayali sandığı şeye yaklaşmadıkça onu ancak bir ileri, iki geri götüren kaderine lanet okuyor. Onu nihayetinde insanlıktan çıkaracağını bilmediği bir fetihin hayalini kurmuş, beceriksiz bir mehter ritmiyle kalakalıyor. Bu konuda da Lenin'in diyecekleri vardır ama.

'BİR BELGESEL PROJEMİZ VAR'

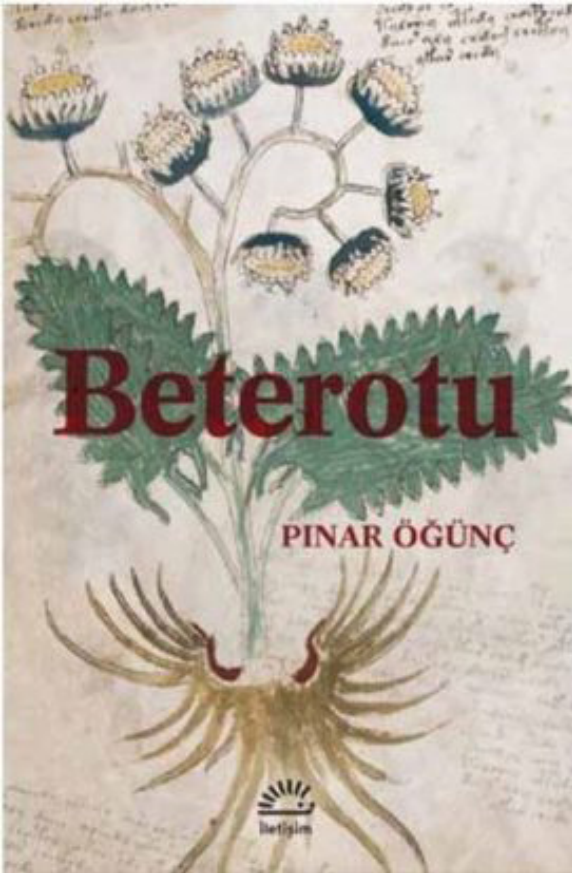
2016 yılında "Evbarak" isimli bir kısa film yazıp yönetmişsiniz. Filminiz pek çok festivalde de gösterildi. Sinemaya dair yeni bir şey yapmayı düşünüyor musunuz?

"Evbarak", parçası olan herkesin tatlı tatlı hatırladığı, o yüzden de hepimizde yenilerini düşünmek için istek bırakan bir iş olmuştu. Şu anda çok başında olduğumuz bir belgesel projemiz var. Ayrıca kısa film fikirleri geliyor gidiyor. Genel olarak başka başka türlerde, biçimlerde yazma arzusundaım zaten sanırım.

'NEYSE Kİ EYLEMEKTEN SEVİNÇ DUYABİLDİĞİMİZ ŞEYLER VAR HAYATTA'

Hazırladığınız bir kitap çalışması var mı? Günleriniz nasıl geçiyor?

Beterotu için yoğun olarak çalıştığım dönemde bir ara verip, beni yüreklendiren bu işin ehli dostlar sağ olsun, ilk kez bir çocuk kitabı yazmıştım. Şu an resimleniyor. Bu da ayrıca heyecanlı benim için. Çocuk kitabı da yayınlandığında son bir buçuk yılımı geçirdiğim işler tamamen gün yüzüne çıkmış olacak. Çok uzatmadan yenilerini düşünmeye başlamak için de iştahım var açıkçası. Bu defa "Aksi Gibi"den sonra olduğu gibi araya dört yıl girmesini istemiyorum. Bir de geçinme derdini ekleyince günler fazla fazla doluyor. Neyse ki daha ziyade yaratıcı işlerle doluyor, neyse ki hâlâ eylemekten sevinç duyabildiğimiz bir şeyler var hayatta.

Beterotu, Pinar Öğünç, 122 syf., İletişim Yayınları, 2019.

Pınar Ögünç'ün insan manzaraları

Pınar Ögünç, insan manzaralarına gazeteci titizliğiyle yaklaşırken, bunları hayranlık uyandıran bir dile dökme hüneriyle edebi bir forma dönüştürüyor. Bugünün söylencelerinin nasıl sosyal medyadan doğduğuna; ülkenin, özellikle son dönemde içine düştüğü sinir harbine, bu gergin ortamın gün geçtikçe daha da besleyip büyüttüğü linç kültürüne; öde öde borçları bir türlü bitmeyen yolları çamurlu TOKİ evlerine; “erkeklik” patlamalarına; iş cinayetlerine; beton yığınları arasında nefes almak için umutsuzca aranan yeşil alanlara olan ihtiyaca odaklanıyor.

Iraz İnanç Demir

Pınar Öğünç, uzun yıllardır imzasını takip ettiğimiz deneyimli bir gazeteci. Ülkede yaşananları en iyi bilenlerden, yakından takip edenlerden isimlerden o. Ne var ki Öğünç'ü sadece gazeteci kimliğiyle tanımak ona haksızlık olacaktır. Zira 'edebiyatçı Pınar Öğünç' de onun bilinmesi, tanınması gereken önemli bir yanı...

Aslında gazetecilerin edebiyat serüvenine önyargıyla yaklaşan okurlardan biri de bendim. İtiraf etmeliyim ki Öğünç'ün yine İletişim Yayınları'ndan çıkan ilk kitabı Aksi Gibi'ye de bu önyargıyla başlamıştım. Gazetecilerin tanık olduklarını edebiyat dolayımıyla anlatma girişimlerinin çoğu -nadiren karşılaştığımız bazı örnekler dışında- ne yazık ki didaktizmin şefkatsiz kollarına teslim olmaktan kurtulamıyor. Öğünç'ün edebi yeteneği ise işte bu noktada ortaya çıkıyor. Didaktik bir dille tepeden konuşan, beylik laflarla örülü, "yavan" metinlerin çok uzağında bir kitap Beterotu... Günümüz Türkiye'sinde yaşananları, bu denli titiz bir gözlemlerle öyküleyebilecek çok az yazar var. Tabii ki burada gözlem yeteneği tek başına bir şey ifade etmez. Pınar Öğünç, kalemiyle öykülerine ruh katıyor. Bir gerçekliği alıp, kaleminin gücüyle besleyip, o gerçeklikten daha fazlasını okura sunuyor.

ÖĞÜNÇ'ÜN İNSAN MANZARALARI

Yazar, insan manzaralarına gazeteci titizliğiyle yaklaşırken, bunları hayranlık uyandıran bir dile dökme hüneriyle edebi bir forma dönüştürüyor. Bugünün söylencelerinin nasıl sosyal medyadan doğduğuna; ülkenin, özellikle son dönemde içine düştüğü sinir harbine, bu gergin ortamın gün geçtikçe daha da besleyip büyüttüğü linç kültürüne; öde öde borçları bir türlü bitmeyen yolları çamurlu TOKİ evlerine; "erkeklik" patlamalarına; iş cinayetlerine; beton yığınları arasında nefes almak için umutsuzca aranan yeşil alanlara olan ihtiyaca odaklanıyor. Kitap boyunca, her gün gördüğümüz ama aldırış etmeden yanından geçip gittiğimiz sıradan dünyalara eğiliyor, küçük ve önemsiz gibi görünen detayları yakın plan yaparak büyütüyor, bir çerçeve içine yerleştiriyor. Toplumun farklı sınıflarından, kültürlerinden gelen, farklı kimliklere sahip pek çok bireyini ve onların hayatlarını anlatıyor.

Kitabın bir noktasında, "Ağrı Eşiği" adlı öyküsünde Öğünç "Hazırlıksız yakalandığımız çok şey var" derken, aslında bu ülkede yaşamımızı sürdürmemizin bile başlı başına bir mücadele olduğunu, hayatın bu ülkede nasıl da pamuk ipliğine bağlı olduğunu gösteriyor: "Hazırlıksız yakalandığımız çok şey var, sevdiğin biri bindiği trenden inemeyebiliyor, kaldırımında yürürken bir kamyon ezebiliyor, tepesine yıldırım dü-

'Yazar, insan manzaralarına gazeteci titizliğiyle yaklaşırken, bunları hayranlık uyandıran bir dile dökme hüneriyle edebi bir forma dönüştürüyor. Bugünün söylencelerinin nasıl sosyal medyadan doğduğuna; ülkenin, özellikle son dönemde içine düştüğü sinir harbine, bu gergin ortamın gün geçtikçe daha da besleyip büyüttüğü linç kültürüne; öde öde borçları bir türlü bitmeyen yolları çamurlu TOKİ evlerine; "erkeklik" patlamalarına; iş cinayetlerine; beton yığınları arasında nefes almak için umutsuzca aranan yeşil alanlara olan ihtiyaca odaklanıyor.'

'Halihazırda trajik olan bir şeyi ajitatif cümlelerle daha da trajikleştirerek anlatan yazarlarla sıklıkla karşılaştığımız bir edebiyat ortamında, elleri tertemiz işin içinden çıkmayı başarıyor. Duygularının sömürülmesini edebi bir hüner zanneden okura da kapısını kapatıyor. Sakin sakin, çılgılık atmadan, soğukkanlılığını koruyarak gözlemlerini fotoğraf kareleri gibi net bir şekilde kâğıda döküyor.'

şebiliyor... Bir bomba patlıyor... Ya da bir cinayete tanık oluyorsun, önünde oluyor her şey, kan pembe değil, tam kan rengi... Ölmüyorsun ama aynı da kalamıyorsun." Elbette ki aynı kalamıyoruz. Normal kalamıyor, normal olamıyoruz. Bu koşullarda normal kalmak, iyi olmak ne mümkün? Bunun tek yolu belki de tüm yaşananlara başımızı çevirmek, görmezden gelmek, üzerine kafa yormamak... Ama Ögünç bunu yapmıyor, elini taşın altına koyuyor, tanık olduklarını edebiyatın gücüyle birleştiriyor. Gözümüzün önünde işlenen suçların üstünün nasıl örtüldüğünü ve örtülmesine seyirci kalanların da aslında suça ortaklık ettiklerini, yeni yeni suçların işlenmesine zemin oluşturup devam ettirdiklerini sarsıcı bir biçimde aktarıyor.

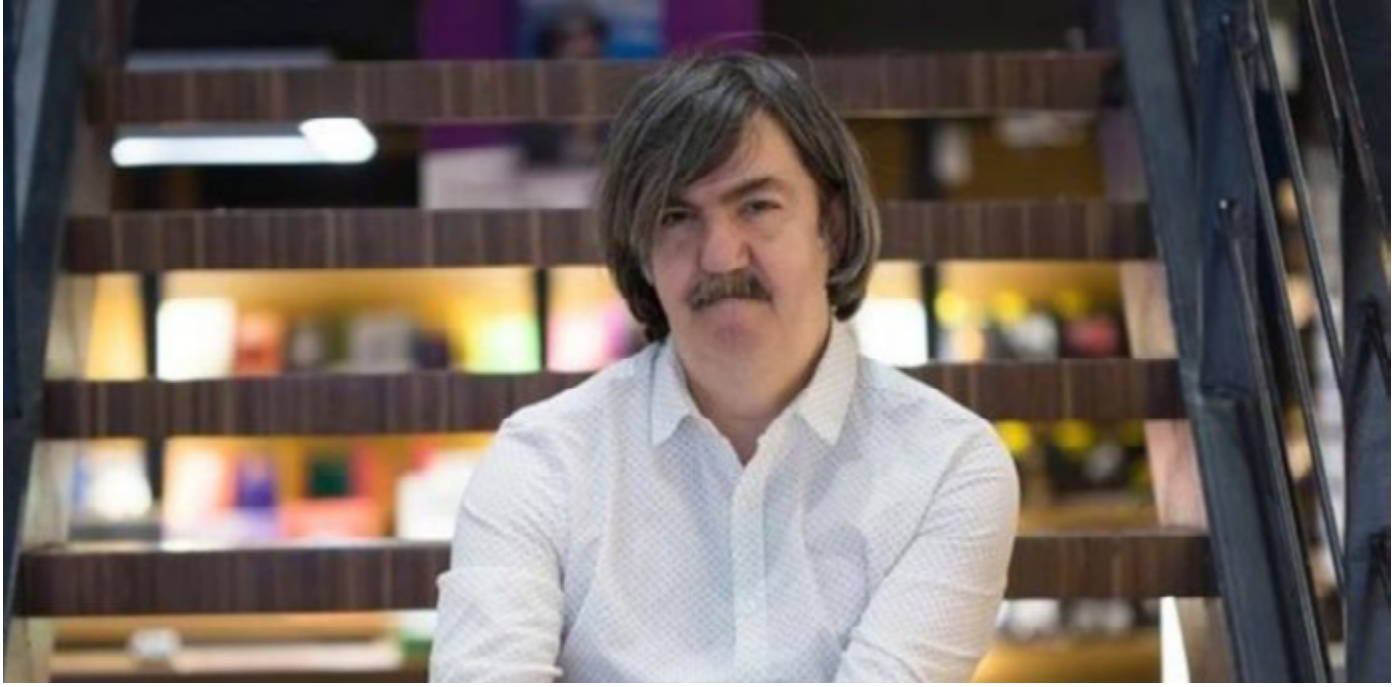
ÖĞÜNÇ'ÜN MİZAHİ

Bir noktada mizahı da kullanıyor Ögünç ve bunun dozunu çok iyi ayarlıyor. Memleket insanının "komik hallerini" parodileştirmeden, özgün halinden çıkarıp sırf okurun yüzünü güldürüp gönlünü almak gibi bir samimiyetsizlik tuzağına düşmeden, olduğu gibi aktarıyor. Trajik bir hikâyeyi anlatırken de aynı şekilde bu duruşu hiç bozmuyor. Halihazırda trajik olan bir şeyi ajitatif cümlelerle daha da trajikleştirerek anlatan yazarlarla sıklıkla karşılaştığımız bir edebiyat ortamında, elleri tertemiz işin içinden çıkmayı başarıyor. Duygularının sömürülmesini edebi bir hüner zanneden okura da kapısını kapatıyor. Sakin sakin, çılgılık atmadan, soğukkanlılığını koruyarak gözlemlerini fotoğraf kareleri gibi net bir şekilde kâğıda döküyor.

Bu anlamda Beterotu'nda kendi öykücülüğünün çitasını epeyce yukarı taşıyor Pınar Ögünç. Hem içerik hem de dil ve üslup açısından öykü severleri memnun edecek bir metin bu.

‘NDS Edebiyat Ödülü’ Ömer F. Oyal’ın oldu

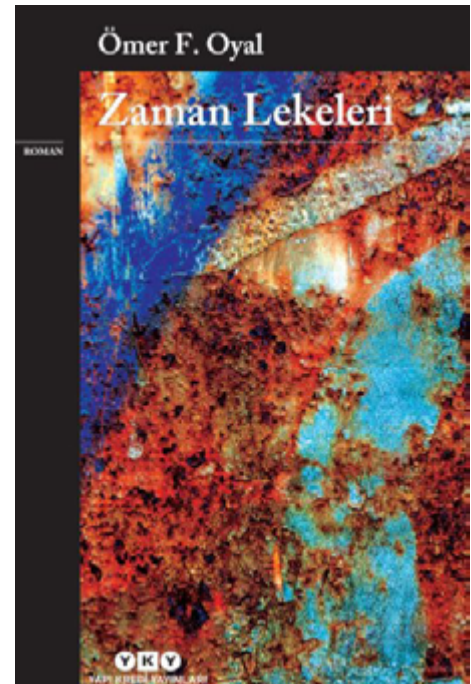
Ömer F. Oyal, NDS Edebiyat Ödülü’ne layık görüldü. Tören 7 Mayıs’ta gerçekleşecek.

Notre-Dame de Sion Fransız Lisesi ile Notre-Dame de Sionlular Derneği tarafından verilen ‘NDS Edebiyat Ödülü’ne, ‘Zaman Lekeleri’ adlı romanıyla yazar Ömer F. Oyal layık görüldü.

Oyal’a ödülü, Fransız Sarayı’nda 7 Mayıs’ta Fransa’nın Türkiye Büyükelçisi Charles Fries ve Fransa’nın İstanbul Başkonsolosu Bertrand Buchwalter’ın katıldığı törende takdim edilecek. ‘Tekme Tokatlı Şehir Rehberi’ adlı öykü kitabını kaleme alan Mevsim Yenice ise Mansiyon Ödülü’nün sahibi oldu.

Bu yıl 11.si verilen ödülü kazananlar, başkanlığını Tomris Alpay’ın üstlendiği, Yazgülü Aldoğan, Liz Behmoaras, Emel Kefeli, Arzu Öztürkmen, Mayda Saris, Zeynep Sabuncu, Özlem Yüzak ve Mine Haksal’ın görev yaptığı jüri tarafından belirlendi.

Zaman Lekeleri, Ömer F. Oyal, 324 syf., Yapı Kredi Yayınları, 2018.

Salgado'nun ıstırabı gören gözleri

Salgado, 1977 yılından itibaren Latin Amerika yerlileri ve köylüler ile ilgili uzun soluklu projelere başladı. Latin Amerika'da Meksika, Ekvador, Peru, Bolivya, And Dağları'nı ve Saraguro Bölgesi gibi yerleri gezerek kendi topraklarının insanlarını yakından gördü. İçindeki merak duygusu kendisini Latin Amerika'nın en ücra dağ köylerine kadar götürmüştü. Kendi kıtasına kadar gelmişti ama diktatörlük rejiminden dolayı Brezilya'ya gidemedi.

Ömer Çiftçi

Fotoğrafı ahlaki inancı koruma ve farkındalık yaratma aracı olarak kullanan nadir fotoğrafçılardan biridir Sebastião Salgado. Fotoğrafçılığa sarsıcı gözlerle bakan Salgado, “toplumsal vicdanın simgesi”dir. Siyah beyaz fotoğraflarıyla, gerçeği aydınlatmaya çalışan bir fotoğrafçıdan daha fazlasıdır.

Salgado'yu, çoğumuz ya fotoğraflarıyla ya da oğlu Juliano Salgado ve Wim Wenders ile beraber çektiği “Toprağını Tuzu (2014)” filmiyle tanımaya başlıyoruz. Everest Yayınları'ndan çıkan ve Isabelle Francq'in yazdığı “Toprağımdan Yeryüzüne” adlı kitapta ise Salgado'nun hayat öyküsünü ve fotoğraf tutkusunu öğreniyoruz.

FOTOĞRAFÇILIĞI SÜRGÜNDE KEŞFEDİYOR

Brezilya'da doğduğu çiftliği cennete benzeterek anlatan Salgado, sol siyasi ideolojisinden dolayı kendini güvende hissetmez. 1969 Ağustos'unda eşi Lélia ile birlikte Brezilya'dan kaçıp Paris'e yerleştiler.

Salgado'nun fotoğraf tutkusu da burada başladı. Salgado ekonomi alanında doktora programına devam ederken, Lélia mimarlık okuyordu. Lélia mesleğinden dolayı bir fotoğraf makinesi alır, fakat makinayla en çok ilgilenen Salgado oldu.

Salgado bir röportajında şöyle der: "Lélia, Paris'teki École des Beaux-Arts'ta mimarlık okulunda okuyordu ve mimarlık fotoğraflarını çekmek için bir fotoğraf makinası satın aldı. Lélia, bana fotoğraf makinasını asla vermezdi. Ondan çaldım ve benim makinem oldu. Kullanmaya başlayınca, hayatım tamamen değişti. Fotoğrafçılık adeta hayatımı istila etmişti. Muhtemelen bu makineyi satın almasaydı, hayatım için geç kalmış olabilirdim. Bir makinanın vizörüne ilk kez bakıp fotoğraf çektiğimde, 27 yaşındaydım."

HAYALLERİN İZİNDE

Salgado çocukken hiç fotoğraf makinasına sahip olmamıştı. Zaten yaşadığı Aimores kasabasında bırakın fotoğraf makinasını, bir televizyon bile yoktu. Ama ablasının kocası kasabaya gelirken, birkaç kez elinde fotoğraf makinasını görmüştü.

Salgado'nun küçükken yaşadığı kasabanın yokluk içinde olması, onu ekonomist olmaya itmişti. Ekonomist olarak çalıştığı dönemde de sık sık yurtdışına seyahatler yapması onu fotoğrafçılığa yakınlaştırmıştı. Sonrasında aldığı bir kararla ekonomiyi bırakıp fotoğrafçı olmayı seçti. Bu karardan sonra Londra'dan Paris'e tekrar döndüler. İnsanın iyi bir kariyeri bırakıp, daha önce hiç yapmadığı bir işe girişmesi epey riskliydi.

Salgado, ilk fotoğraflarını şiddetli kuraklık altındaki Nijer'de çekti. Bu süreçte Lélia, Salgado'ya çok yardımcı oldu, Salgado'nun çektiği fotoğrafların yayılması için ajanslara, dergilere, gazetelere başvurdu.

LATİN AMERİKA ÖZLEMİ

Ana vatanı Brezilya'dan ayrıldıktan sonra Latin Amerika'yı çok özlemişti. Tekrar gitmek istiyordu. Salgado, 1977 yılından itibaren Latin Amerika yerlileri ve köylüler ile ilgili uzun soluklu projelere başladı. Latin Amerika'da Meksika, Ekvador, Peru, Bolivya, And Dağları'nı ve Saraguro Bölgesi gibi yerleri gezerek kendi topraklarının insanlarını yakından gördü. İçindeki merak duygusu kendisini Latin Amerika'nın en ücra dağ köylerine kadar götürmüştü. Kendi kıtasına kadar gelmişti ama diktatörlük rejiminden dolayı Brezilya'ya gidemedi. Bu onun için zor bir duyguydu.

Latin Amerika'daki yerlilerin farklı inanç ve kültürlerini keşfettikten sonra, insanların hayatlarını belgelediği ilk büyük fotoğraf projesi olan "Öteki Amerika / Other Americans (1986)" adlı albümünü ve kitabını hazırladı. Bu projesi fotoğrafçılık alanında hem tanınır hem de saygın bir konuma gelmesini sağladı.

ÇUKURDA ALTIN ARAYAN İŞÇİLER

Salgado bitmeyen fotoğraf çekme arzusuyla dünyanın dört bir yanını geziyordu. İşçilerin nesiller boyunca ihmal edildiğini düşündüğü için “İşçiler / Workers (1993)” projesini hazırladı.

Salgado, projesi için Brezilya'nın kuzeybatısındaki Serra Pelada altın madenine de uğramıştı. Orada birkaç hafta geçirmiş, yaklaşık 50 bin işçiyi gözlemlemişti. Salgado, işçilerin sırtındaki otuz ila altmış kilo arasında değişen çuvalları taşıırken fotoğrafladı. Fotoğraflar can yakıcıydı. Yoksulluk sebebiyle orada olan binlerce işçinin çamura bulanmış bedenini kaydetti.

Salgado, “Toprağın Tuzu” belgeselinde, Serra Pelada'daki altın madeninde fotoğrafını çektiği işçiler hakkında şöyle diyor: “Serra Pelada, Brezilya'daki bir altın madeni, önümde uzanıyor. O devasa çukurun ucuna kadar gittiğimde, tüylerim diken diken oldu. Daha önce hiç böyle bir şeyi görmemiştim. Orada yarım saniye içinde bütün insanoğlunun tarihini gördüm. Piramitlerin inşasının tarihini, Babil kulesini, Kral Süleyman'ın madenlerinin tarihini... Tek bir makine sesi bile gelmiyordu. Duyabildiğiniz tek şey o devasa çukurdaki 50 bin kişinin mırıltılarıydı. Sohbetler, gürültüler, insan sesleri, beden gücüyle çalışmanın seslerine karışıyordu. Sanki zamanın başlangıcına yolculuk etmiştim. Neredeyse altının bu insanların ruhlarına fısıldadığını duyabiliyordum.”

Eduardo Galeano da Serra Pelada'daki maden işçilerinin fotoğraflarını gördüğünde, duygularını şöyle tarif eder: “Bir madenciler ordusu mu bu, dağı tırmanan? Firavunlar zamanında piramitleri kuran işçilerin bir görüntüsü mü? Bir karınca ordusu mu yoksa? Karınca ya da kertenkele? Madencilerin derisi kertenkele derisi; gözleri kertenkele gözleri... Yeryüzünün bahtsızları, insana özgü bir hayvanat bahçesinde mi yaşıyorlar burada?”

İSTIRABI GÖREN GÖZLER

Salgado, Workers projesinden kısa bir süre sonra büyük beğeni toplayacak “Göç / Migrations (2000)” çalışmasına başladı. Proje sürecinde yavaş yavaş savaşları, soykırımları, kuraklık yüzünden evlerinden olan insanları belgeledi. Salgado'nun fotoğraf makinası artık trajedi ve vahşeti kaydetmeye başlıyordu.

Migrations projesi sürecinde duygusal anlamda ıstırap yaşadı. Salgado, Ruanda ve Kongo'ya mültecileri fotoğraflamaya gittiğinde, hiç beklemediği bir manzarayla karşılaştı. Çoğun-

lukla Ruanda'da tanık olduğu vahşeti fotoğrafladı. Yaşanan soykırımı belgelerken, çoğu kez ağlıyordu. İnsanoğlunun ne kadar vahşet dolu olduğunu belgelemek zorundaydı. Savaşın bulaşıcı bir hastalık olduğunu anlamıştı.

Salgado, "Toprağın Tuzu" belgeselinde Ruanda'da gördüklerini şöyle anlatıyor: "Oradan ayrıldığı zaman, artık hiçbir şeye inanmıyordum. Bir tür olarak insanoğlunun kurtuluşu olduğuna inanmıyordum. Böyle bir şeyden kurtulamazdınız. Biz yaşamayı hak etmiyorduk."

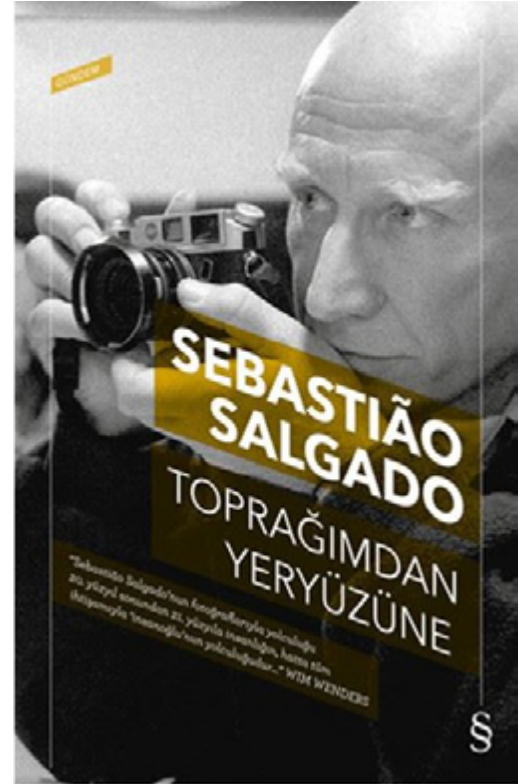
Salgado, bu zor dönemi geride bırakmak için uzun zamandır gidemediği memleketi Brezilya'ya döndü. Eşi Lélia çiftliğe vardıklarında gördüklerine inanamadı. Salgado'nun doğduğu topraklar kuraklık ve erozyon sebebiyle tahrip olmuştu. Bir zamanlar orman olan bölge "çıplak bir kabuk"u andırıyordu.

Lélia'nın önerisiyle Salgado'nun babasından kalma toprakları yeniden ormanlaştırma çalışmalarına başladılar. Instituto Terra adını verdikleri organizasyonda 10 yıla yakın çalışma yaparak, bölgeyi bir doğa rezervine dönüştürmeyi başardılar. Salgado da tekrar hayata tutundu. Bu süreçte doğaya ve ekolojiye olan sevgisi nedeniyle "Genesis" projesine başladı. Kadrajında bu sefer yoksulluk, vahşet, insanlar yerine; hayvanlar ve doğa başroldeydi.

SİYAH BEYAZ FOTOĞRAFLARINDAKİ MESAJ

Salgado'nun fotoğraflarının çoğu çaresizlik, umutsuzluk ya da şiddet sahneleri içerdiği için son derece dokunaklı ve etkileyicidir. Herhangi siyah-beyaz bir fotoğrafı hemencecik tanımlayabilir.

İnsanlığın içinde bulunduğu çaresizlik halini kayıt altına almaya çalışan Salgado'nun samimiyeti ölçülemez. Çünkü fotoğraflarını çekerken, acı çeken insanların duygularını içtenlikle paylaşıyordu. Yapabildiği en iyi şey fotoğrafın gücünü kullanarak dünyadaki eşitsizliği gözler önüne sermekti.

Toprağımdan Yeryüzüne, Sebastiao Salgado, çev: Ahmet Ergenç, 135 syf., Everest Yayınları, 2017.

Kaynakça

Wim Wenders, "The Salt of The Earth", Belgesel, Fransa 2014
Isabelle Franq, Çev. Ahmet Ergenç, "Toprağımdan Yeryüzüne", Everest Yayınları, İstanbul 2017

Mehmed Siyah Kalem ve Orta Asya'nın gizemi

Emel Esin'in çalışması, Siyah Kalem hakkında ileri okumalar yapmak isteyenler için ideal. Yeni başlayanlar için zorlayıcı olabilir. Ancak Esin'in çalışması hem Orta Asya Türk sanatına dair bir perspektif sunuyor, hem de Siyah Kalem'i bu perspektif içinde değerlendiriyor.

Türk sanatının en gizemli karakterlerinden biri kuşkusuz ki Mehmed Siyah Kalem'dir. 15'inci yüzyıl Orta Asya'sında yaşadığı ve ürettiği rivayet edilen Siyah Kalem'i geniş kitleler Mazhar Şevket İpşiroğlu'nun Bozkır Rüzgarı, Siyah Kalem kitabıyla ve sonrasında da 2004 yılında Yapı Kredi Kültür Sanat'ta gerçekleşen Ben Mehmed Siyah Kalem, İnsanlar ve Cinlerin Ustası sergisiyle ve sergiye eşlik eden geniş kapsamlı kitapla tanıdı. YKY'deki kitap/katalog halen Siyah Kalem'in sanatına ilgi duyanlar için başucu kitabı niteliğinde.

Kırmızı Kedi Yayınevi tarafından basılan, Emel Esin'in kaleme aldığı Cinlere Ayna Tutan Nakkaş, Mehmed Siyah Kalem kitabı derinlikli okumalar yapmak için ideal bir kitap. 1912 yılında doğan ve 87 yılında hayatını kaybeden

Kültigin Kağan Akbulut

Esin, İslamiyet öncesi Türk kültürüne dair araştırmalarıyla tanıdığımız bir araştırmacı. Türk Kozmolojisi kitabı bu alandaki araştırmalar açısından her zaman referans verilen bir eser. Bu nedenle Esin'in Siyah Kalem hakkındaki çalışmaları da bu geniş birikimin bir sonucu niteliğinde.

Cinlere Ayna Tutan Nakkaş kitabı Esin'in Siyah Kalem hakkındaki iki akademik makalesini karşımıza getiriyor. Türk Bahşi ve Ressam, Muhammed Siyah Kalem başlıklı makalede Siyah Kalem'le bağlantılı olacak açılardan Orta Asya dünyasına bir bakış sunuyor yazar. Ve sonrasında da Siyah Kalem'in buradaki durumuna değiniyor.

“Siyah Kalem'in çalışmalarının büyük bölümünün, İslamiyetin hakim olduğu ancak Şamanizm ve Tantrik Budizm kalıntılarına karşı mücadele verdiği bir zamanda, Çin ve Hindistan sınırlarından uzakta olmayan Türk göçebelerinin yaşamını yansıtmış olduğu aşağıda görülecektir,” diyerek Siyah Kalem'i değerlendiriyor yazar.

Muhammed Siyah Kalem ve İç Asya Türk Geleneği başlıklı ikinci makalede de sanatçıyı ikonografi özellikleriyle değerlendiriyor Esin. Siyah Kalem'in resim tekniğine dair şunları belirtiyor: “Prof. Ettinghausen'in izinden giderek, bir Türk arka planını işaret eden ikonografi ve teknik özellikler için olmasa bile, Siyah Kalem'in fanteziyle karışık keskin gerçekçiliğinin, idealleştirmeden çok grotesk eğiliminin, Türk sanatsal mizacının özellikleri olduğunu da görürüz. Türk sanatı, bu ressamın, ifade gücüyle dünyanın en büyük ressamları arasında olduğunu gururla iddia edebilir.”

Esin bu noktada Siyah Kalem'in yaşadığı yüzyılın bir geçiş dönemi olduğuna işaret ederek İslam öncesi Türk toplumuyla İslam'a geçiş sürecindeki kültürel değişime vurgu yapıyor. “Sanatçının çalışmaları, eklektizmi içinde, 13'üncü ve 15'inci yüzyıllardaki İç Asya ve Yakın Doğu kültürel geleneklerinin karışımını yansıtarak Moğol, Moğol sonrası, Türkmen ve hatta Osmanlı-İslam karışık çevresini gösterir. Bu dönem içerisinde, İslam İç Asya'daki eski dinlere kesinlikle hakim olmuştur, ancak bu dinler kuzeyli (göçebe) ve doğulu (Uygur) Türk dünyasında hâlâ yaşamaktadır ve Uygur Türkleri aynı zamanda Çin kültürüne de açıktır,” diyerek bu geçiş sürecini tasvir ediyor yazar.

Makalenin sonunda yaptığı dokuz maddelik değerlendirmesinde de Siyah Kalem okumalarına yardımcı olarak bir döküm çıkarıyor. Bu dokuz maddeyi de buraya almakta fayda var.

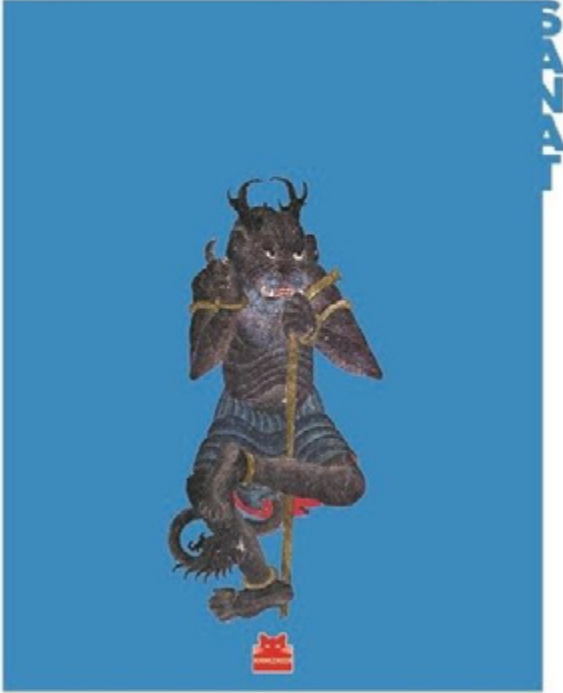
1. Sanatçımız İslam topraklarında yaşadı, ancak henüz tam olarak İslamlaşmamış kuzey ve doğu Türk bölgelerindeki insanları ve faunayı tasvir etti.
2. Gerçekçiliğe, hatta dışavurumculuğa ve grotesk nesnelere eğilimli bir Uygur Türkü mizacına ve tarzına sahipti.
3. Azizler ve cinler ve şeytanlar literatüründe Uygur sanatının tekniklerini ve normlarını üretti.
4. Çin-Türk astrolojisine ilişkin malumatı edebiydi.
5. Çin motiflerine dolaylı bir aşinalığı vardı.
6. Çin sanatı modellerinin ve Doğu kağıt türlerinin mevcut olduğu ve başkaları tarafından da kullanıldığı bir atölyeye aitti.
7. Tarzı, 1469 dolaylarında İslam'ı kabul edene kadar Doğu Türkistan'da da hakim olan ve sonra Belinko'nun tepsisinde görüldüğü gibi, İslam sanatına geçen, 14'üncü ve 15'inci yüzyıllarda doğu İslam bölgelerinde geçerli olan tarzı andırmaktadır.
8. 15'inci yüzyıl Timurlu yazarların aktardığına göre, konu açısından, derviş grupları ve iblisler Türk vecdi mistikleri vakayinameleriyle bağlantılı görülmektedir.
9. Sanatçımıza atfedilen kompozisyonlara 1484'ten önce bir tarih verilemez.

Emel Esin'in çalışması, yazının başında da bahsettiğim gibi Siyah Kalem hakkında ileri okumalar yapmak isteyenler için ideal. Yeni başlayanlar için zorlayıcı olabilir. Ancak Esin'in çalışması hem Orta Asya Türk sanatına dair bir perspektif sunuyor, hem de Siyah Kalem'i bu perspektif içinde değerlendiriyor.

Kırmızı Kedi Yayınevi'nin yakın zamanda başlattığı ve bu kitabın da dahil olduğu Sanat serisine ayrıca değinmekte fayda var. Şu ana kadar bu seriden Leonardo da Vinci'nin Defterler, Auguste Rodin'in Düşünce Kıvılcımları, Abidin Dino'nun Gören Göz için Fikret Mualla, Fikret Mualla'nın İki Aykırının Mektupları, Semiha Berksoy'un Nazım Hikmet ve Tosca'sı Semiha Berksoy, Mabeyinci Pavlos'un Ayasofya'nın Betimi ve Harold Swainson'un The Church of Sancta Sophia Constantinople kitapları yayımlandı. Kaliteli kitaplarla başlamış bir seri, ancak Türkiye'den güncel üretimlere de yer vermesi gerektiğini düşünüyorum. Umarım devamı gelir.

EMEL
ESİN

Cinlere Ayna Tutan Nakkaş
Mehmed Siyah Kalem

Cinlere Ayna Tutan Nakkaş Mehmed Siyah Kalem, Emel Esin, Kırmızı Kedi yayınları, 2019, 144 syf.

Duygu Asena ile kadınlığın keşfi

Asena kendisine hiç feminist demedi. Ama kendini feminist olarak tanımlayan birçok kadından çok daha fazla katkıda bulundu kadın hareketine. Ben nasıl Elçin’le beraber büyüdüysem ve başka birçok kadın da başka Elçinlerle beraber büyüdüseler, hepimiz Duygu Asena ve ekibi ile beraber yol aldık, büyüdük, güçlendik, cesaret kazandık.

Berber büyümek ne güzel bir tecrübedir. Kavga da etsen, ters de düşsen, günün birinde ayrı yönlere de gitsen büyümenin baş döndüren uçurumlarını, tedirgin edici kuytularını, yıldızlı gökyüzünü ve korku tüneline benzeyen arka sokaklarını birlikte geçmek, tünelin ucundaki ışığı birlikte görmek insanları birbirine bağlar.

Kuzenim Elçin’le beraber büyüdük biz. Annelerimiz ve babalarımız birbirlerine yakın oldukları için öyle oldu biraz da. Gözümüzü açtık, birbirimizi gördük. Onunla takas ettiğimiz kitaplar, karışık kasetler, ünlü fotoğrafları, posterler ve gazete kesikleri olurdu hep. Bizi biz

Funda Cantek

'Asena'yı Kadınca dergisinden biliyorduk. Her yıl farklı bir fotoğrafla boy gösterdiği derginin başındaki sarışın, güler yüzlü, güzel ve özgüvenli kadındı o. Başyazıları yazar, röportajlara koşturur, dosyaların hazırlanmasına katkıda bulunurdu. Kadınca'yı uluorta okumak herkesin harcı değildi. Kuytularda, bir başınayken, arkadaştan ödünç alınıp yorganın altında okunacak bir dergiydi birçoğumuz için.'

yapan hikayelerin yapıtaşları... Bugün en parlak döneminde birlikte gittiğimiz Yeni Türkü konserini, anlamını bilmeden kullanıp başımızı derde soktuğumuz argo kelimeleri, Beşiktaş maçlarını, Beşiktaşlı Metin'e mektup yazıp hayranlığımızı dile getirdiğimiz, imzalı fotoğraf istediğimiz fakat alamadığımız hülyalı ilkençliğimizi iç geçirerek ve bazen de gülümseyerek anıyoruz.

İkimizin bazı ortak özellikleri vardı Elçin'le. Daha az sosyal, daha çok okuyan, ev eksenli yaşayan çocuklardık. Kız çocuklarının ev eksenli yaşaması tercih edilirdi zaten. Elçin'le takas ettiğimiz en güzel ve ufuk açıcı şeylerden biri yine bir kitaptı: Kadının Adı Yok! O dönemin en unutulmaz kitaplarını yayımlamış Afa Yayınevi'nden 1987'de çıkmıştı. Herman Hesse'yi, Binbir Gece Masalları'nı, Paul Valery'i, Woolf'un Kendine Ait Bir Oda'sını ve Jacques Seguela'nın unutulmaz, Anneme Reklamcı Olduğumu Söylemeyin O Beni Bir Genelevde Piyanist Sanıyor'unu da oradan okumuştuk. Duygu Asena'nın kaleme aldığı Kadının Adı Yok, bomba gibi düşmüştü gündeme. Özel olan politiktir argümanının henüz yaygın olarak işitilmediği bir dönemde bir kadının toplumla, normlar ve ahlak kurallarıyla, ailesiyle, sevgilileriyle, kocasıyla ve bedeniyle yaşadığı ilişkiyi, sorunları, mücadelesini cesurca anlatan bir kitaptı. Kadının güçlenmesine bir çağrı, cinselliğin ve aşkın özgürce yaşanmasına bir övgüydü. Hale Soygazi'nin başrolünde olduğu filmi de çekildi ertesini yıl. Hem kitap, hem film akın akın insanı kendine çekti. Tabii ki en çok kadınları. Çoğumuzun içinde bir şeyler uyanmış, başka bir hayat mümkün mü, sorusunu sormaya başlamıştık.

Asena'yı Kadınca dergisinden biliyorduk. Her yıl farklı bir fotoğrafla boy gösterdiği derginin başındaki sarışın, güler yüzlü, güzel ve özgüvenli kadındı o. Başyazıları yazar, röportajlara koşturur, dosyaların hazırlanmasına katkıda bulunurdu. Kadınca'yı uluorta okumak herkesin harcı değildi. Kuytularda, bir başınayken, arkadaştan ödünç alınıp yorganın altında okunacak bir dergiydi birçoğumuz için. 1978 yılında, Gelişim Yayınları'nın sahibi Ercan Arıklı'nın ufku geniş yayıncılık anlayışının yol verdiği bir yayındı. Yetmişlerin politik ortamı bir muhtırayla darbeye uğrayınca, yerine seksen darbesinin ardından gelen depolitizasyon süreci bir anlamda kadın hareketine yaradı. Asena bu süreci şöyle anlatıyor:

"(...) 12 Eylül darbesi etkili olmuştur kadın hareketinin doğuşunda. Darbe sonrasında her türlü politik faaliyet yasaklandı. Muhalefet yasak, siyaset yasak. Solcu, entelektüel kadınlar biraz da bu yasak döneminde kendi kimliklerini sorguladılar ve tartıştılar. Biz de o dönemde el yordamıyla bir şeyler yapıyorduk, kadın hakları, eşitliği, özgürlüğü için ve bu tuttu."

Kadın hareketi dedimse, şimdiki halini aklınıza getirmeyin. O dönem derginin yürüttüğü hak ve eşitlik temelli bir mücadeleydi ve birçok muhafazakar yönü vardı. Mesela, eşcinsellik bir tabuydu, etnik kimliklerin temsil talepleri görmezden geliniyordu, evlilik kurumu, bekaret belli ölçülerde kutsanıyordu. Politik tartışmalar genel anlamda resmi ideolojiye paralel yürütülüyordu. Asena'nın da belirttiği gibi, başlarda el yordamıyla yürüyordu işler çünkü.

Duygu Asena, genç ve enerjik bir kadın gazeteci olarak kadın dergiciliğini son moda örgü modelleri, ev işinde püf noktaları öğreten, Hollywood ve Yeşilçam dedikoduları paylaşan, eşinizi memnun etmenin yollarını gösteren içeriklerin hakimiyetinden kurtardı. Artık bizim beklentilerimiz, şikayetlerimiz, haz arayışlarımız, tatminsizliklerimiz, travmalarımız da bir mecra bulmuştu. Ve bu mecradan gürül gürül akmaya başladı. Moda, güzellik sırları, çekici bir bedenın sağaltıcı gücü de ihmal edilmiyordu. Güçlü kadın figürleri ve rol modelleriyle yapılan söyleşiler, cinsiyetçi, eril bakışın eseri olan film ve sahne yıldızlarının sansasyonel hikayelerinin yerini almıştı. Derginin en unutulmaz sayılarından biri, "Ayşe'ler Uyanın, Ali'leri Eğitin... Çalışan Kadınlar Kendinizi Sömürtmeyin" sloganıyla sunulan, kadın emeğine itibarının iade edilmesini talep eden sayıydı. O dönem yasak olan kürtajın serbest bırakılması için bir kampanya başlatan sayı ile kadına yönelik şiddeti önlemeye yönelik çağrı içeren sayı da anılmaya değer. Hedef kitlesi kadınlar olan cinsel anket ile aynı dönemde çıkan Erkekçe dergisindeki kadın çıplaklığını protesto etme niyeti taşıyan çıplak erkek modeller ise o dönemde genç olan çoğu kişinin hafızasında yer etmiştir sanırım. Kadının arzu nesnesi değil, özne olduğu cinsel içerikli hikayeler, cinsel sağlık ve aşk konulu dosyalarla toplumsal hayata özgürce katılmak, tabuları yıkmak ve her alanda eşitlik isteyen Asena ve ekibi,

okurların mahrem sorularına ve duygusal/cinsel sorunlarına da çözüm arıyorlardı. Bu sebeple, “Kafayı seksle bozmuş, erkek düşmanı bir ekip” diye eleştiriliyorlardı bir kesim tarafından. Kadıncadan yadigar kalan ve yıllarca toplumsal cinsiyet eşitliği, cinsel sağlık, özgür aşk ve cinsellik konularında cesaretlendirici çalışmalar yapan hekimler Erdal Atabek ve Selçuk Erez de unutulmamalıdır. Atabek’in Bastırılmış Kadınlık, Kısıktırılmış Erkeklik adlı kitabı da hatırı sayılır bir okur kitlesine ulaşmış, farkındalık yaratmıştı.

“Feminizm nedir bilmiyorsun ama birileri senin feminist olduğunu biliyor” diyordu Asena o dönemde. Ölümünden sonra onun kadın hareketine katkısını değerlendiren Ayşe Düzkan, “Kendisi bir mitinge bile gelmemiştir ama ondan çok daha önemli bir şey yaptı: Feminizmi her kadının hayatına soktu. (...) Duygu, kadın hareketi içinde bir tür kalkan gibiydi. İlk saldırılar önce ona yapıldı” diyordu. Kadınca’nın serencamı, dünyada ve Türkiye’de kadın hareketinin gelişimine, taleplerine paralel olarak değişti, tekamül etti. 80’lerin sonundan, kapandığı 1992 yılına doğru, feminizmi güncel siyasetle daha cesurca ilintilendirebilen, kimlikler siyasetine, temsil meselesine daha fazla önem veren, kadın kategorisinden cinsel kimlik kategorisine geçebilmiş bir ideolojik konumlanışı vardı derginin. Filiz Koçali’nin “Artık şunu öğrenelim lütfen, Feministler Ne İstiyorlar?” başlıklı yazısı bir milad niteliğindedir. Hak ve eşitlik taleplerine özgürlük talebi de eklenmişti. Ezilen her kesimden insan dayanışmaya davet ediliyordu. Karar alma süreçlerine daha fazla katılmanın önemi, kamusal alanda söz üretmenin değeri her fırsatta hatırlatılıyordu. Siyaset sahnesinde yerini almaya hazır, güçlü ve kitlesel bir kadın hareketi de vardı artık.

1992’de aynı ekip Kim’i çıkardı. O da bir sonraki kuşak için ufuk açıcı bir yayındı. Ama o dönemde kadınlar hiçbir sermaye grubuna bağlı olmadan kendi dergilerini çıkarabildikleri için Kim, Kadınca kadar yankı bulmadı. Hareketin içinden hangi kadına sorsanız, yer yer çekişip, yer yer halleştığımız Kadınca’nın mirasının azımsanmayacak bir değeri olduğunu, Kadının Adı Yok’un yarattığı fırtınanın kadın hareketinin yelkenlerini şişirdiğini söyleyecektir.

Asena kendisine hiç feminist demedi. Ama kendini feminist olarak tanımlayan birçok kadından çok daha fazla katkıda bulundu kadın hareketine. Ben nasıl Elçin’le beraber büyüdüysem ve başka birçok kadın da başka Elçinlerle beraber büyüdüseler, hepimiz Duygu Asena ve ekibi ile beraber yol aldık, büyüdük, güçlendik, cesaret kazandık. Huzurumuzu bozduk, huzursuzluk yarattık, fazlasını istedik, istemediklerimize ‘eksik olsun’ dedik. Kadınca davranmanın zayıflık olmadığına inandık. 19 Nisan onun doğum günüydü. Erken ölümü büyük bir haksızlık gibiydi. Ama bize bir yol açtı, geri dönüşsüz bir yol. Çok yaşa Duygu Asena!

‘1992’de aynı ekip Kim’i çıkardı. O da bir sonraki kuşak için ufuk açıcı bir yayındı. Ama o dönemde kadınlar hiçbir sermaye grubuna bağlı olmadan kendi dergilerini çıkarabildikleri için Kim, Kadınca kadar yankı bulmadı. Hareketin içinden hangi kadına sorsanız, yer yer çekişip, yer yer halleştığımız Kadınca’nın mirasının azımsanmayacak bir değeri olduğunu, Kadının Adı Yok’un yarattığı fırtınanın kadın hareketinin yelkenlerini şişirdiğini söyleyecektir.’

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın romanları mekansallaştırıldı

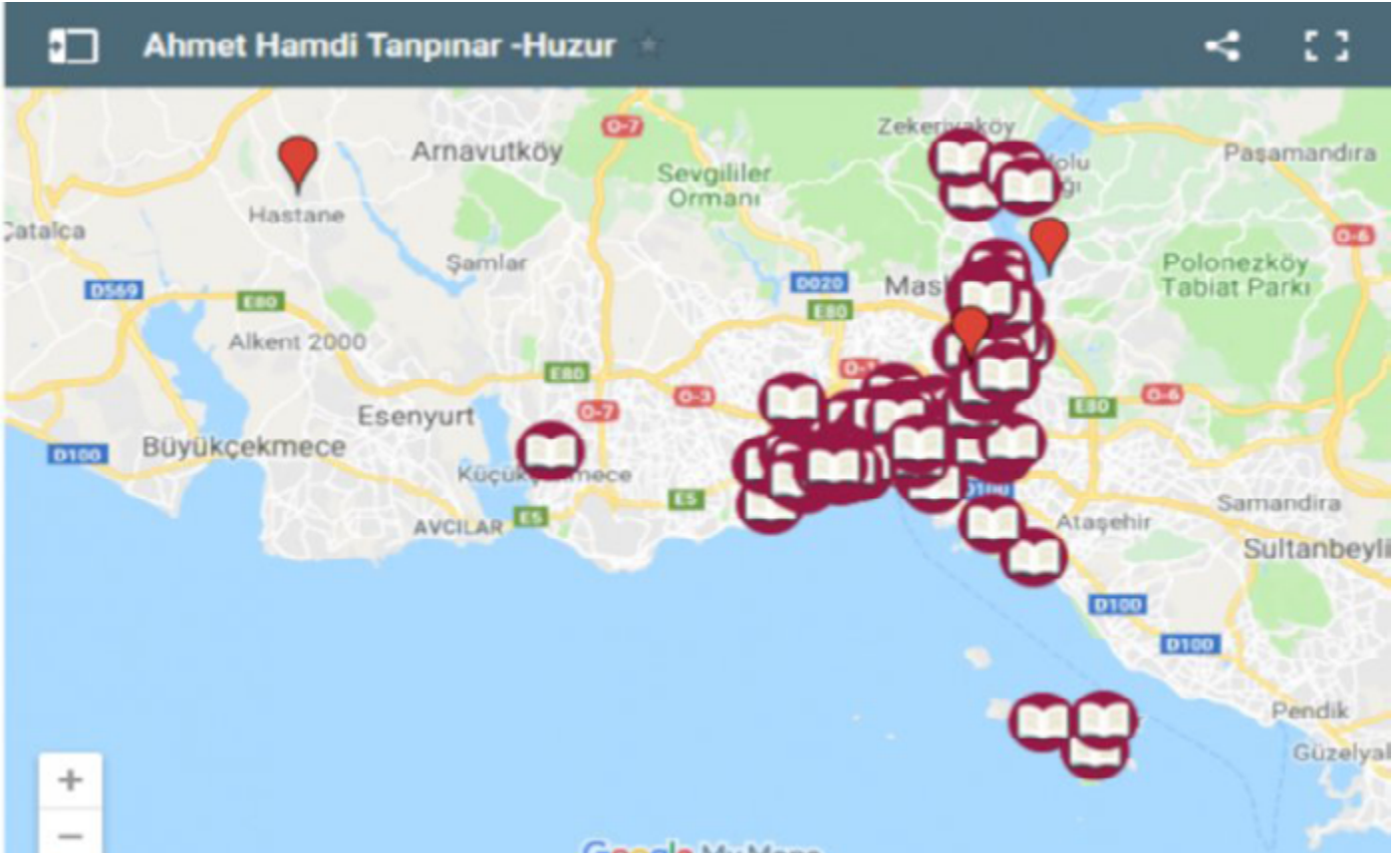
Tanpınar'ın mekanları ve sokakları artık haritada! İstanbul Şehir Üniversitesi'nin bünyesinde bulunan, kentlere ve şehirleşmeye dair projeler yürüten Şehir Araştırmaları Merkezi'nin stajyerleri tarafından hazırlanan "Tematik İstanbul" başlıklı mekânsallaştırma projesinde Meryem Süreyya Karaca imzası bulunuyor.

İstanbul Şehir Üniversitesi'nin bünyesinde bulunan, kentlere ve şehirleşmeye dair projeler yürüten Şehir Araştırmaları Merkezi'nin stajyerleri tarafından hazırlanan "Tematik İstanbul" başlıklı mekânsallaştırma projesinde Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Huzur" ve "Yaz Yağmuru" adlı romanları da yer aldı.

Tematik mekânsallaştırma çalışmaları, İstanbul'un ünlü sokaklarının caddelerinin, meşhur ressamalara ve fotoğrafçılara ilham veren ilçelerinin gezilebilmesine olanak sağlıyor. Roma ve Bizans eserlerinin ziyaret edilebildiği proje ile Ahmet Hamdi Tanpınar'ın romanlarına konu olan semtlerin duygularını hissetmek mümkün hâle geliyor.

Tanpınar'ın 1948 yılında yayımlanan "Huzur" ile 1955 tarihli "Yaz Yağmuru" adlı romanlarının mekânsallaştırıldığı çalışmayı İstanbul Şehir Üniversitesi Tarih Bölümü'nden Meryem Sümeyye Karaca hazırladı. Romanlarda bahsi geçen semtler, hangi duygu ile ilişkili olarak konu edildikleri, yıl ve roman kahramanlarının bilgisi ile birlikte mekânsallaştırılarak haritada işaretlendi.

Proje kapsamında yer alan tematik mekânsallaştırma çalışmaları şöyle: Tarihin bir döneminde İstanbul'da inşa edilmiş ancak günümüze kadar ulaşmamış yapıları konu edinen "İstanbul'un 100 Kaybolan Eseri"; Roma ve Bizans döneminden günümüze kadar ulaşmış eserleri konu edinen "İstanbul'un 100 Roma ve Bizans Eseri"; kadrından İstanbul'a bakmış ünlü fotoğrafçıları konu edinen "İstanbul'un 100 Fotoğrafçısı"; tuvalinde İstanbul'u anlatmış ünlü ressamı konu edinen "İstanbul'un 100 Ressamı"; İstanbul'da iz bırakmış meşhur kişilerin mezarlarını konu edinen mekânsallaştırma çalışması; İstanbul'un önemli sokak ve caddelerinin hikâyesini konu edinen "İstanbul'un 100 Cadde ve Sokağı"; Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Huzur" ve "Yaz Yağmuru" adlı romanlarında bahsedilen semtler, hangi duygu ile ilişkili olarak konu edildikleri, yıl ve roman kahramanlarının bilgisi ile birlikte mekânsallaştırma; sahnelerinde İstanbul'a dokunan 100 sinema filmi konu edinen "İstanbul'un 100 Filmi".

Detaylı bilgi için [tıklayınız](#)

ETKİNLİK

OLAFUR ARNALDS

15 Mayıs 2019

Saat: 20:30

Zorlu PSM,
İstanbul**PILLI BEBEK**

18 Mayıs 2019

Saat: 22:00

Kadıköy Sahne,
İstanbul**BİR BANKA
SOYGUNU
KOMEDİSİ**

20 Mayıs 2019

Saat: 21:00

MEB Şura Salonu,
Ankara**NÜKHET DURU
İLE ÖZEL BİR GECE
FEAT. CEYLAN
ERTEM**

24 Mayıs 2019

Saat: 21:00

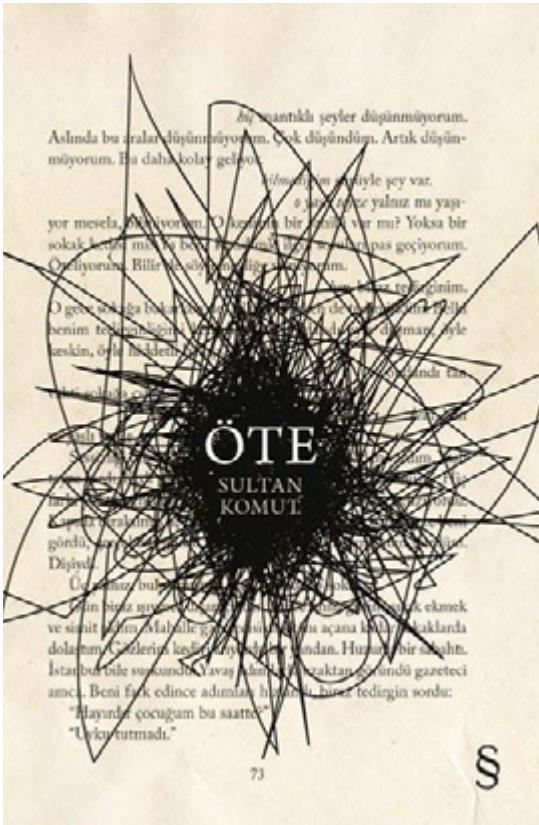
Dada Salon Kabarett,
İstanbul

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Gülüşün Çürümüş Menteşesi

Yazar: Ahmet Balad Coşkun
Yayınevi: Nota Bene Yayınları
Sayfa Sayısı : 136

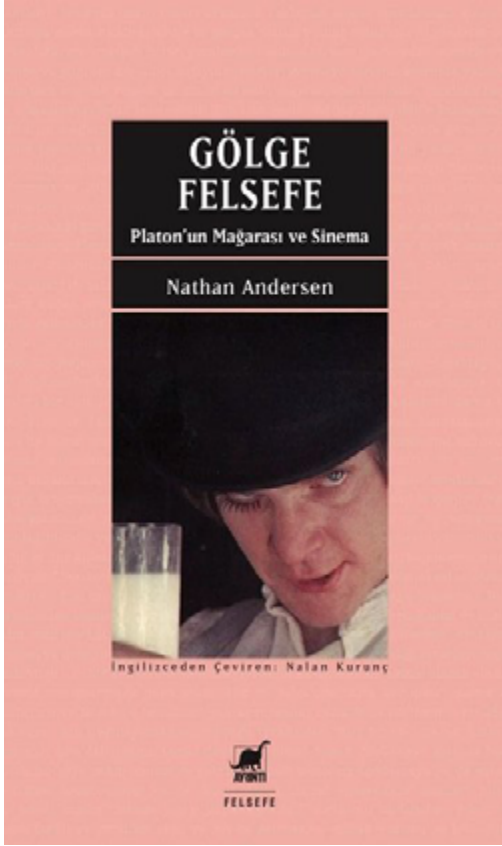

Öte

Yazar: Sultan Komut
Yayınevi: Everest Yayınları
Sayfa Sayısı: 105

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Gölge ve Felsefe-Platon'un Mağarası ve Sinema

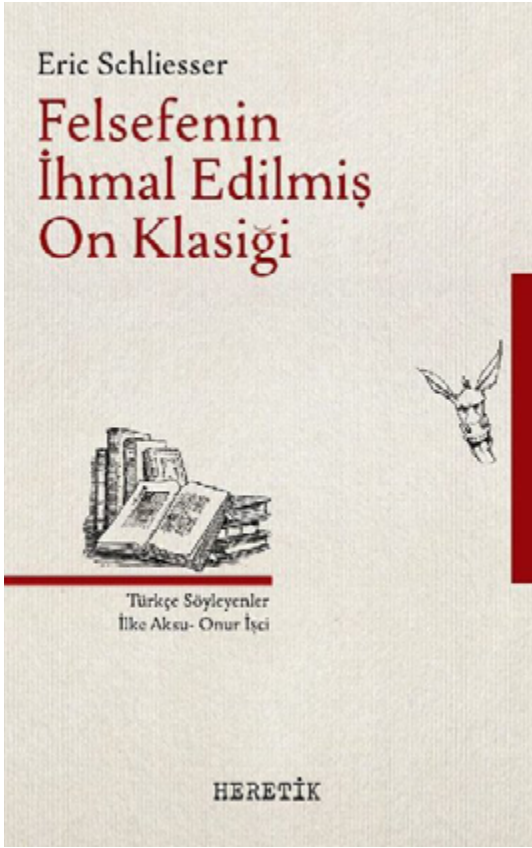
Yazar: **Nathan Andersen**
 Çevirmen: **Nalan Kurunç**
 Yayınevi: **Ayrıntı Yayınları**
 Sayfa Sayısı : **208**

Sere Şeve Çirokek

Yazar: **Selim Temo**
 Yayınevi: **Dara**
 Sayfa Sayısı: **1472**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

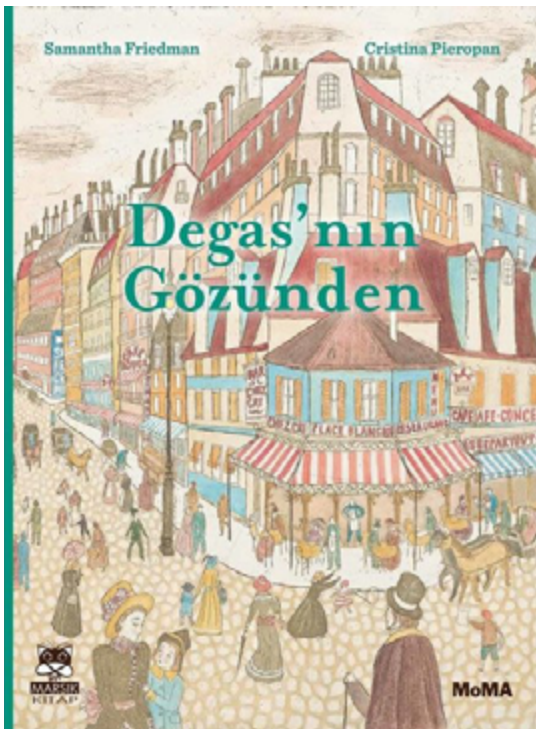
Felsefenin İhmal Edilmiş On Klasığı

Yazar: Eric Schliesser

Çevirmen: İlke Aksu, Onur İşçi

Yayınevi: Heretik Yayıncılık

Sayfa Sayısı : 286

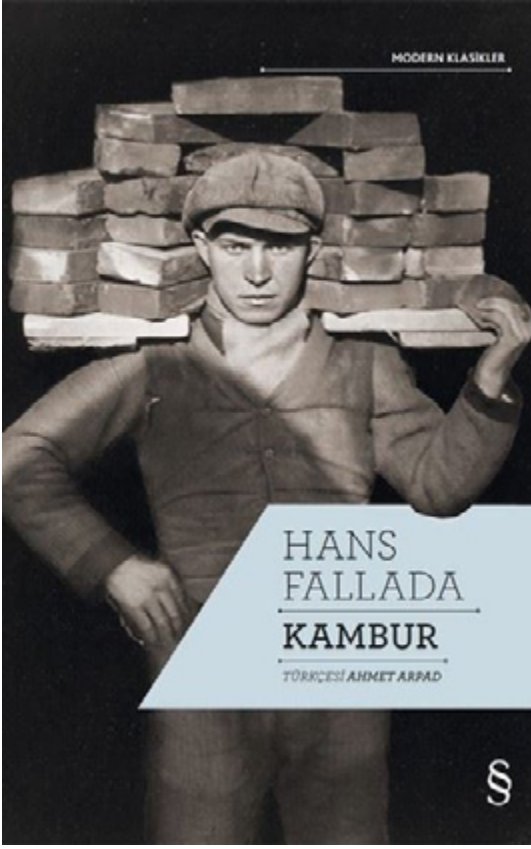
Degas'nın Gözünden

Yazar: Samantha Friedman

Yayınevi: Marsık Kitap

Sayfa Sayısı: 40

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Kambur

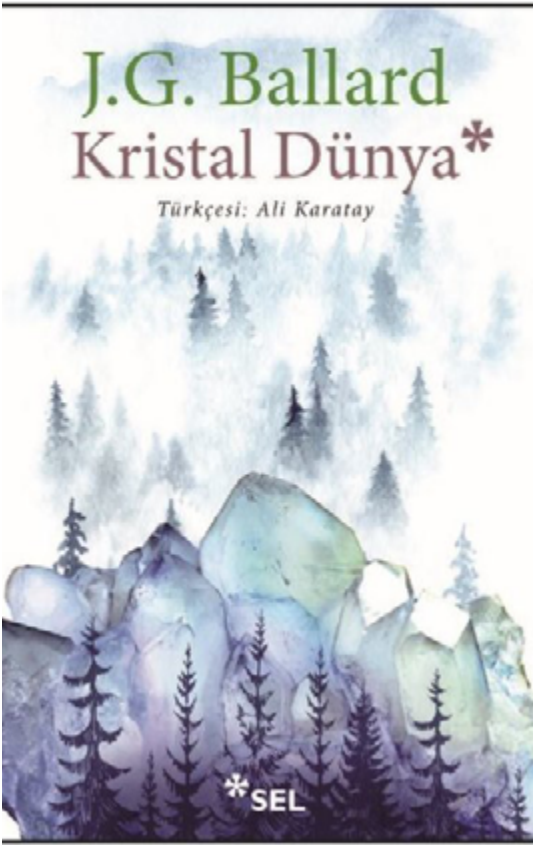
Yazar: Hans Fallada
 Çevirmen: Ahmet Arpad
 Yayınevi: Everest Yayınları
 Sayfa Sayısı : 178

Savaş Çok Acımasız

Yazar: Muazzez Uslu Avcı
 Yayınevi: Öteki Yayınevi
 Sayfa Sayısı: 40

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Kristal Dünya

Yazar: J.G. Ballard
Çevirmen: Ali Karatay
Yayınevi: Sel Yayıncılık
Sayfa Sayısı : 192

Bir Yabancıyla Yaşamak: Kediler Üzerine Felsefi Kırıntılar

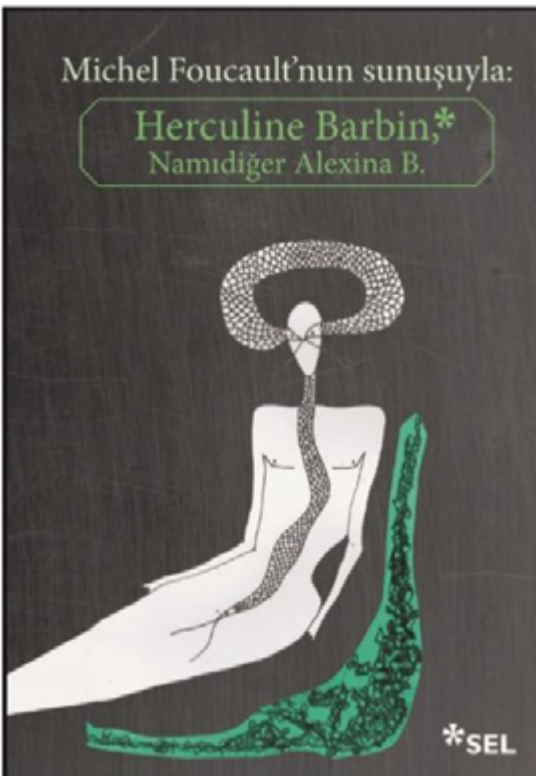
Yazar: Florence Burgat
Çevirmen: Bade Baran
Yayınevi: Sel Yayıncılık
Sayfa Sayısı: 64

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Biliyorum Çok Kalabalıksınız

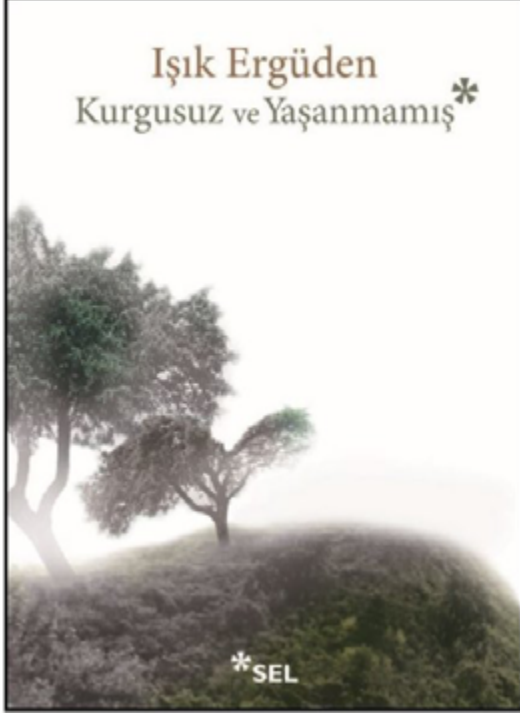
Yazar: Alain Badiou
 Çevirmen: Işık Ergüden
 Yayınevi: Sel Yayıncılık
 Sayfa Sayısı : 64

Herculine Barbin-Namıdiğer Alexina B.

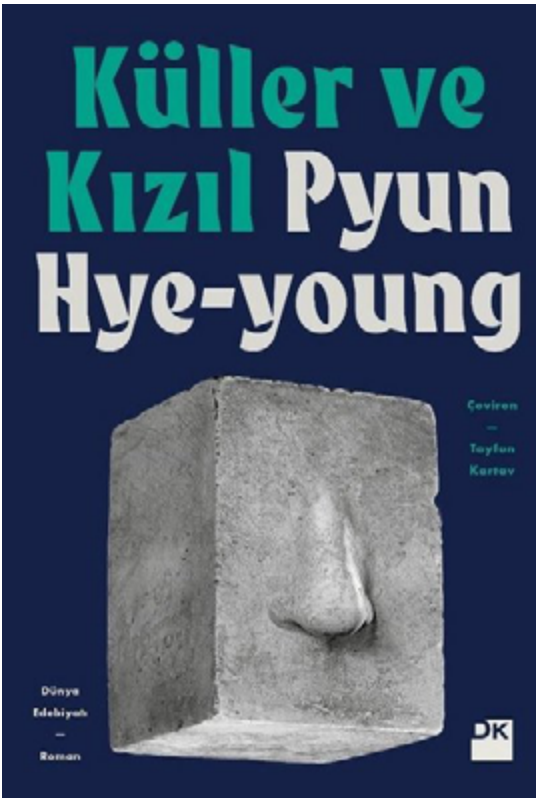
Yazar: Kolektif
 Yayınevi: Sel Yayıncılık
 Sayfa Sayısı: 465

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Kurgusuz ve Yaşanmamış

Yazar: Işık Ergüden
Yayınevi: Sel Yayıncılık
Sayfa Sayısı : 152

Küller ve Kızıl

Yazar: Pyun Hye Young
Çevirmen: Tayfun Kartav
Yayınevi: Doğan Kitap
Sayfa Sayısı: 216

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Hormon Fabrikası

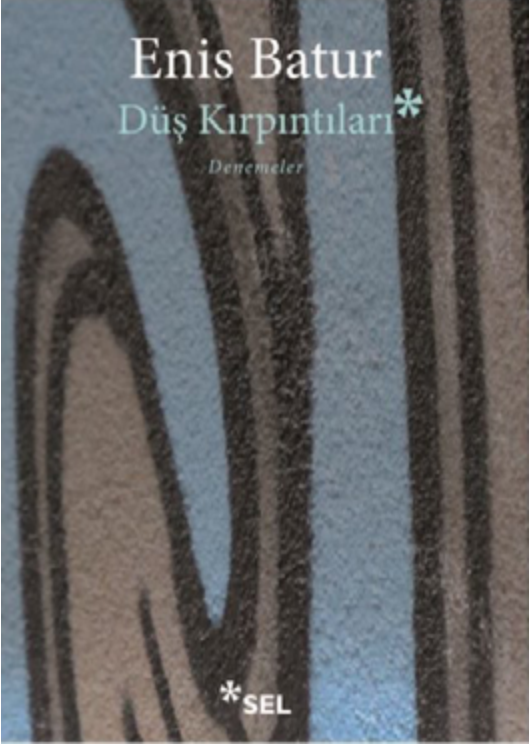
Yazar: **Saskia Goldschmidt**
 Çevirmen: **Nevin Soysal**
 Yayınevi: **Alabanda**
 Sayfa Sayısı : **240**

Su Kürü

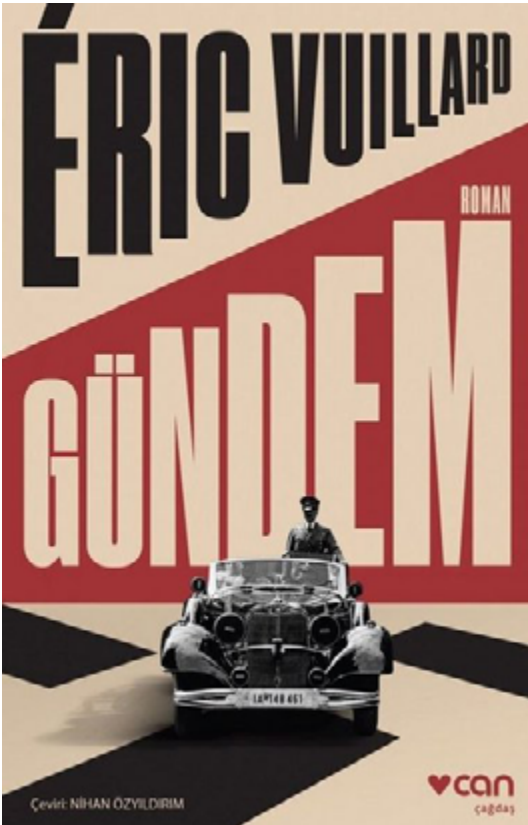
Yazar: **Sophie Mackintosh**
 Çevirmen: **Begüm Kovulmaz**
 Yayınevi: **Can Yayınları**
 Sayfa Sayısı: **288**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Düş Kırpıntıları

Yazar: **Enis Batur**
Yayınevi: **Sel Yayıncılık**
Sayfa Sayısı : **265**

Gündem

Yazar: **Eric Vuillard**
Çevirmen: **Nihan Özyıldırım**
Yayınevi: **Can Yayınları**
Sayfa Sayısı: **104**

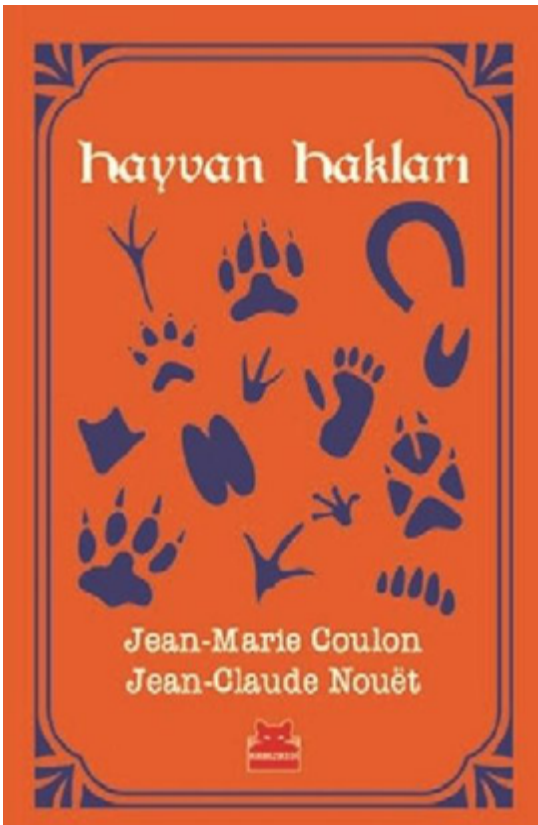

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Yaşam ve Yapıt; Yazarlar Okurlar ve Yazar-Okur Karşılaşmaları

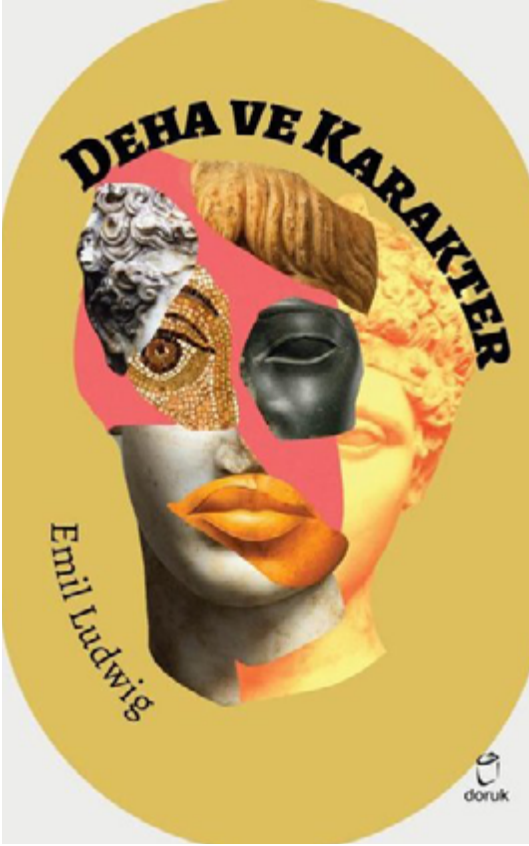
Yazar: **Tim Parks**
 Çevirmen: **Şakir Özudođru**
 Yayınevi: **Ayrıntı Yayınları**
 Sayfa Sayısı : **288**

Hayvan Hakları

Yazar: **Jean Claude Nouet**
 Çevirmen: **S. İpek Ortaer Montanari**
 Yayınevi: **Kırmızı Kedi Yayınları**
 Sayfa Sayısı: **184**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

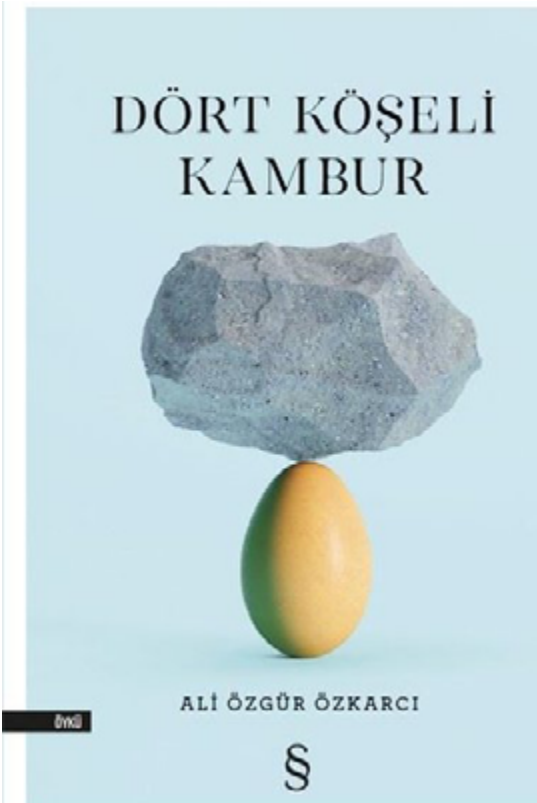
Deha ve Karakter

Yazar: Emil Ludwig

Çevirmen: Mehmed Sarp Solakoğlu

Yayınevi: Doruk Yayınları

Sayfa Sayısı : 296

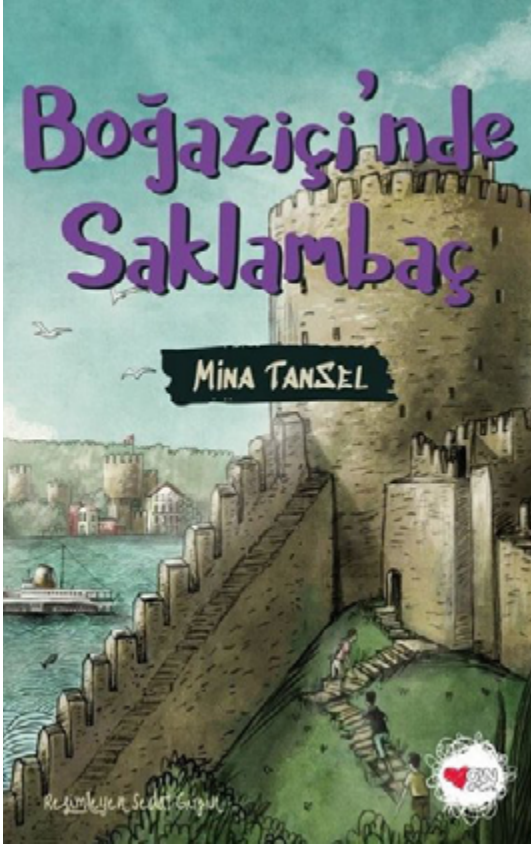
Dört Köşeli Kambur

Yazar: Ali Özgür Özkarcı

Yayınevi: Everest Yayınları

Sayfa Sayısı: 86

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

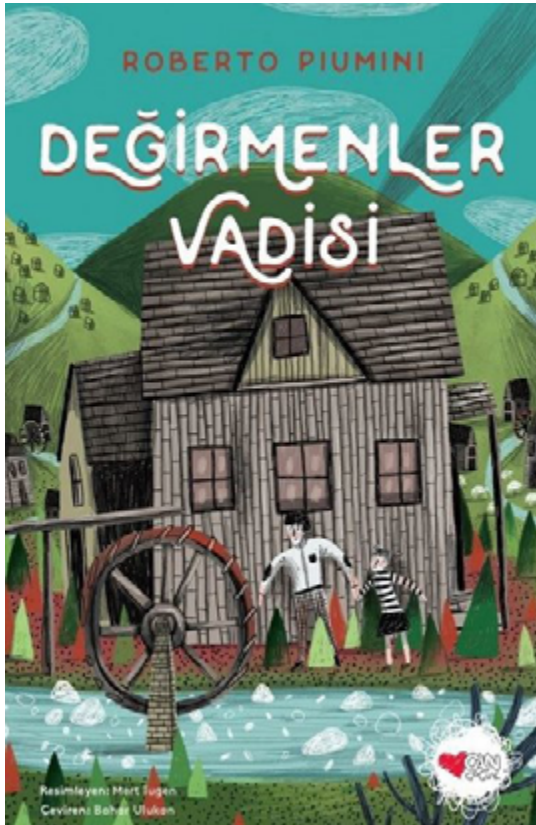

Boğaziçi'nde Saklambaç

Yazar: **Mina Tansel**

Yayınevi: **Can Çocuk Yayınları**

Sayfa Sayısı : 232

Değirmenler Vadisi

Yazar: **Roberto Piumini**

Çevirmen: **Bahar Ulukan**

Yayınevi: **Can Çocuk Yayınları**

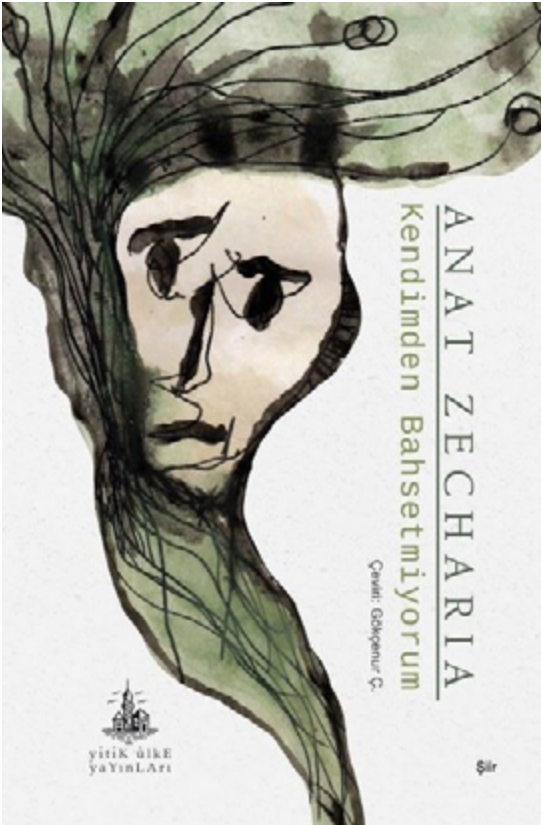
Sayfa Sayısı: 96

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Kitaplara Kitap

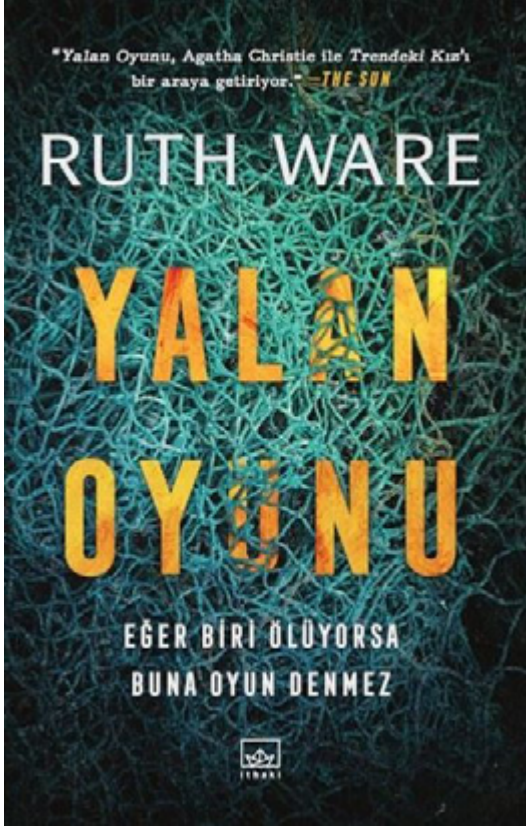
Yazar: İsmail Pelit
Yayınevi: Dedalus Yayınları
Sayfa Sayısı : 111

Kendimden Bahsetmiyorum

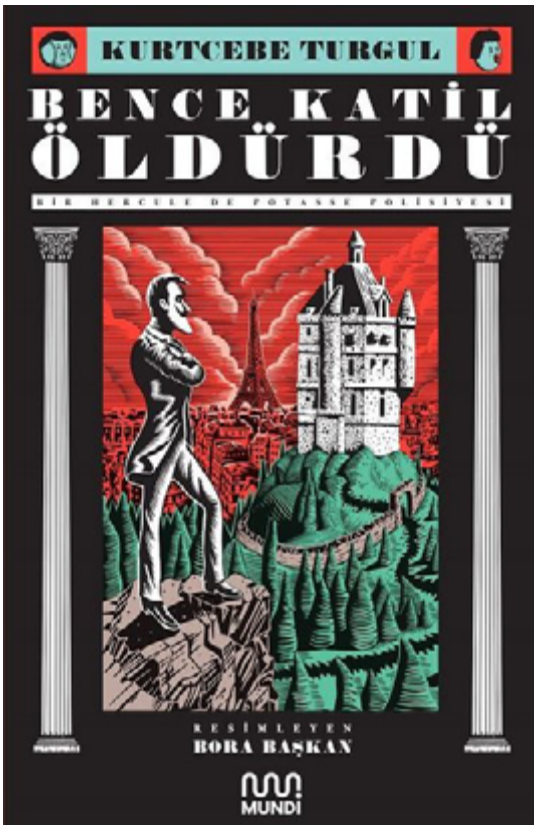
Yazar: Anat Zecharia
Yayınevi: Yitik Ülke Yayınları
Sayfa Sayısı: 48

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Yalan Oyunu

Yazar: Ruth Ware
Yayınevi: İthakiYayımları
Sayfa Sayısı : 424

Bence Katil Öldürdü-Bir Hercule de Potasse Polisiyesi

Yazar: Kurtcebe Turgul
Yayınevi: Mundi
Sayfa Sayısı: 144

ÇOK SATAN KİTAPLAR

EDEBİYAT

1. Şeker Portakalı

Jose Mauro De Vasconcelos, Can Yayınları

2. Bir İdam Mahkumunun Son Günü

Victor Hugo , Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

3. 1984

George Orwell, Can Yayınları

4. Körlük

Jose Saramago, Kırmızı Kedi

5. Hayvan Çiftliği

George Orwell, Can Yayınları

6. İçimizdeki Şeytan

Sabahattin Ali, Yapı Kredi Yayınları

7. Fahrenheit 451

Ray Bradbury, İthaki Yayınları

8. Olağanüstü Bir Gece

Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

9. Simyacı

Paulo Coelho, Can Yayınları

10. Bilinmeyen Bir Kadının Mektubu

Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

10. Fareler ve İnsanlar

John Steinbeck, Sel Yayıncılık

12. Satranç

Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

13. Kürk Mantolu Madonna

Sabahattin Ali, Yapı Kredi Yayınları

14. Cesur Yeni Dünya

Aldous Huxley, İthaki Yayınları

15. Kırmızı Pazartesi

Gabriel Garcia Marquez, Can Yayınları

ÇOK SATAN KİTAPLAR

EDEBİYAT DIŐI

1. Metastaz

Barış Pehlivan-Barış Terkođlu, Kırmızı Kedi

2. Momo

Michael Ende, Pegasus Yayınları

3. Kral Şakir / Dostum Bu Çok Havalı!

Varol Yaşarođlu, Eksik Para Çocuk

4. Zafer Sızlanarak Kazanılmaz

Haluk Tatar, Destek Kitap

5. Gerçek Tıp Yitik Şifanın İzinde

Aidin Salih, Yitik Şifa

6. Hayat Cesurlara Torpil Geçer

Bircan Yıldırım, Destek Yayınları

7. IKIGAI - Japonların Uzun ve Mutlu Yaşam Sırrı

Hector Garcia, Francesc Miralles, İndigo Kitap

8. İyi Hissetmek

David Burns, Psikonet Yayınları

9. Bağırmayan Anneler

Hatice Kübra Tongar, Hayy Kitap

10. Hayvanlardan Tanrılara Sapiens

Yuval Noah Harari, Kolektif Kitap

11. Seni Anlıyorum Çocuk

Dilek Cesur, Yediveren Yayınları

12. Kalbin Temizse Hikayen Mutlu Biter

Hakan Mengüç, Destek Yayınları

13. Mustafa Kemal

Yılmaz Özdil, Kırmızı Kedi

14. Vazgeçebilmek

Guy Finley, Destek Yayınları

15. Gazi Mustafa Kemal

İlber Ortaylı, Kronik Kitap

gazete duvaR. 'dan oku

16.

['NDS Edebiyat Ödülü' Ömer F. Oya'ın oldu](#)

17.

[Salgado'nun ıstırabı gören gözleri](#)

22.

[Mehmed Siyah Kalem ve Orta Asya'nın gizemi](#)

25.

[Duygu Asena ile kadınlığın keşfi](#)

29.

[Ahmet Hamdi Tanpınar'ın romanları mekansallaştırıldı](#)

